

Jaarverslag Faunafonds

2008

Faunafonds

Inhoudsopgave

Voorwoord / 1

1. Het Faunafonds

- 1.1. Inleiding / 2
- 1.2. Samenwerking met de provincies / 3
- 1.3. Beleid ten aanzien van het verlenen van tegemoetkomingen / 3
- 1.4. Werkwijze van het Faunafonds / 4
  - 1.4.1. Aanvragen / 4
  - 1.4.2. Bezwaar en beroep / 5
  - 1.4.3. Financiering / 5

2. 2008 in vogelvlucht

- 2.1. Bestuur / 6
- 2.2. Belangrijke bestuursbesluiten in 2008 / 6
- 2.3. Wet- en regelgeving / 8
- 2.4. Bedrijfsvoering / 8
- 2.5. Financiën / 9

3. Uitvoering Kerntaken

- 3.1 Verzoekschriften faunaschade / 10
  - 3.1.1. Verleende tegemoetkomingen / 10
  - 3.1.2. Bezwaarschriften / 13
  - 3.1.3. Beroepschriften / 13
  - 3.1.4. Klachten / 14
- 3.2. Adviezen aan de Minister van LNV / 14
- 3.3. Adviezen aan de colleges van gedeputeerde staten / 14
- 3.4. Onderzoek en voorlichting / 15
- 3.5. Overige taken van het Faunafonds / 20

4. Bedrijfsvoering

- 4.1. Secretariaat / 21
- 4.2. Informatisering en automatisering / 21

5. Sociaal Jaarverslag

- 5.1. Personeel / 22
- 5.2. Arbeidsomstandigheden / 22
- 5.3. Bedrijfs hulpverlening / 22
- 5.4. Ondernemingsraad / 22
- 5.5. Personeelsvereniging / 22

6. Jaarrekening

- A. Balans per 31 december 2008 / 24
- B. Staat van baten en lasten over het jaar 2008 / 25
- C. Grondslagen voor de financiële verslaggeving / 26
- D. Toelichting op de balans per 31 december 2008 / 27
- E. Niet uit de balans blijvende verplichtingen / 29
- F. Toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2007 / 29

Accountantsverklaring

Bijlage(n)

Voorwoord

Pracht land

Wat leven we toch in een pracht land!

Oh zeker, er valt heel wat op die uitroep af te dingen en het kan altijd beter. Toch vind ik Nederland een pracht land. Een klein land met zoveel mensen, zoveel ambities, er gebeurt zo veel, er is zo veel te zien en te beleven. Maak eens een kruistocht van noord naar zuid, van oost naar west. Wat een rijkdom en verscheidenheid aan landschappen, wat een rijkdom en verscheidenheid aan flora en fauna. Om trots op te zijn. Toch?

Ongetwijfeld zal de één nu denken: die fauna mocht nog wel wat rijker, wat meer verscheidenheid, wat minder van hetzelfde, de biodiversiteit staat onder druk. Ik kan dat goed begrijpen en ik ben het er ook mee eens. Een ander zal over die fauna wellicht denken: mag het asjeblijf wat minder! Wat minder ganzen op mijn land, liever geen spreuwen op mijn bessen, geen damherten tussen mijn kostbare bollen. Die reactie is eveneens heel goed te begrijpen en het is moeilijk om het daar niet mee eens te zijn. Zo heeft iedere medaille zijn keerzijde. Wat voor de één rijke en mooie fauna is, is voor de ander overlast door ongenode gasten, die met je oogst aan de haal gaan. In dat spanningsveld opereert het Faunafonds. Voor vele burgers in dit land is het Faunafonds de organisatie, die het goed vindt, ja zelfs vereist, dat er vogels worden afgeschoten, of wilde zwijnen worden gedood. Dat roept weerstand op. Daar staat tegenover dat voor vele boeren, tuinders, bollenkwekers en fruitteilers het Faunafonds de organisatie is, die weliswaar tegemoetkomingen in de schade uitkeert, maar vaak zo bureaucratisch of zelfs onredelijk overkomt.

Om het beeld nog completer en daarmee ingewikkelder te maken, zijn er de natuurterrein beherende organisaties. Zij hebben de taak te waken voor natuurdoelstellingen, vegetatietypen en soortenrijkdom. Zij vervullen hun opdracht met verve en slagen er in toenemende mate in dat succesvol te volbrengen. Maar het is wel voortdurend zoeken naar de balans. Overheerst de ene vegetatie ten kosten van de gewenste vegetatie? Wat zijn hiervan de oorzaken en wie kunnen er wat aan doen? Soms “overheerst” de ene faunasoort ten koste van de andere. Welke soort kan of mag prevaleren? Moeten we ingrijpen of laten we de boel de boel? Allemaal vraagstukken waar deze organisaties mee geconfronteerd worden.

Dan is er ook nog het vraagstuk, waar terreinbeheerders én landbouw soms tegen aanlopen: de bewoners van de een gaan “tafelen” bij de ander en de ongenode gast vergeet de rekening te betalen. Geen agrariër valt over het onbetaald tafelen als het om enkele gasten gaat, integendeel ook hij is aangenaam verrast bij het zien van mooie vogels of andere dieren. Het moet wel binnen de perken blijven. Wie heeft daar geen begrip voor? En er is geen natuurterreinbeheerder die het fijn vindt, dat “zijn” dieren schade toebrengen bij de burens. Je wil toch goede maatjes blijven met de buurt. Goed voor de verstandhoudingen, goed voor de natuurkwaliteiten, goed voor de belevingswaarde.

Het Faunafonds heeft inmiddels veel kennis en ervaring opgebouwd met faunabeheer en schadepreventie. Het beheer van soorten is één van de kerntaken in de Faunabeheerplannen waarover geadviseerd wordt. Wij zetten onze expertise in; we nodigen de hoofdrolspelers om tafel. Samen zoeken en vinden we oplossingen, die er voor zorgen, dat de kwantiteiten duurzaam beheerst en beheerd worden, zodat de diverse kwaliteiten goed tot hun recht komen. Zodat iedereen tevreden is en er geen onbetaalde rekeningen achterblijven.

Dat is de beste garantie, dat we een pracht land houden.

Servaas Huys,
voorzitter

1.1. Inleiding

Taken en missie

Het Faunafonds is op 1 april 2002, bij de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet, ingesteld. Het is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO). De kerntaken van het Faunafonds staan vermeld in artikel 83 van de Flora- en faunawet. Het betreft:

- het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren behorende tot beschermde inheemse soorten;
- het doen van onderzoek en geven van voorlichting omtrent maatregelen ter voorkoming en beperking van schade door dieren;
- het in daarvoor in aanmerking komende gevallen op verzoek verlenen van een tegemoetkoming in de schade die dieren behorende tot beschermde inheemse soorten hebben veroorzaakt aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren;
- het op verzoek geven van adviezen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en aan de colleges van gedeputeerde staten over aan hen bij wet opgedragen taken. Bijzonder in de advisering aan de Minister is onder meer het wettelijk verplichte Faunafondsadvies over het Faunabeheerplan van het Kroondomein en de hoogte van de jachtakbijdrage.

Naast deze wettelijke taken verricht het Faunafonds een aantal van de wettelijke taken afgeleide taken. Dit zijn veelal taken die voorheen door het Jachtfonds werden uitgeoefend en die het Faunafonds als opvolger van het Jachtfonds op verzoek van LNV heeft overgenomen.

Dit betreft ondermeer:

- Rastertaken op de Veluwe en de Meinweg en verjaagactiviteiten voor rotganzen op Texel. Het Faunafonds heeft ca. 200 km raster op de Veluwe en in de Meinweg in onderhoud. Hiervoor is met de firma Arfman uit Holten een driejarig contract (loopt af in 2010) afgesloten. Daarnaast draagt het Faunafonds bij aan de verjaging van rotganzen naar de hoeve Zeeburg op Texel. De jaarlijkse kosten van deze beide activiteiten bedragen ca. € 230.000.
- Ganzenopvangovereenkomsten voor rotganzen op Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog, alsmede twee overeenkomsten met particuliere ondernemers in Zeeland (rotganzen) en Noord-Brabant (taigariet-

ganzen). De kosten hiervan bedragen op jaarbasis ca. € 1,5 miljoen. Tot op heden worden deze overeenkomsten telkens voor één jaar afgesloten. De wens van de besturen van de Agrarische Natuurverenigingen, die bemiddelen bij de totstandkoming van de overeenkomsten, is om hier meerjarige overeenkomsten van te maken.

- Opvangovereenkomsten voor edelherten (27 stuks) en dassen (ca. 500 stuks). Dit betreft vijfjaarlijkse overeenkomsten die indertijd door het Jachtfonds zijn afgesloten en op verzoek van LNV door het Faunafonds zijn overgenomen. In 2006 zijn de overeenkomsten tot 2011 verlengd.
- Onderzoek naar mastaanbod. Op verzoek van de Minister van LNV verricht het Faunafonds jaarlijks een onderzoek naar het verwachte mastaanbod (hoeveelheid eikels, beukenootjes en kastanjes) op de Veluwe en in de Meinweg. Op basis van de verwachte hoeveelheid mast bepaalt de Minister of de één op één methode voor het beheer van de populatie wilde zwijnen in deze gebieden moet worden toegepast.
- Incidentele extra taken op verzoek van de Minister van LNV. Een voorbeeld hiervan is het project 'Ganzen op de klei'. Op verzoek van de Minister levert het Faunafonds een bijdrage aan een door CLM en de ZLTO uitgevoerd project waarbij onderzocht wordt of en zo ja hoe overwinterende ganzen kunnen worden opgevangen op zware zeekelegronden in West-Brabant en Zeeuws-Vlaanderen. Dit project is in 2008 beëindigd.

Uitgangspunt is dat al deze taken op een rechtmatige en doelmatige wijze worden uitgevoerd en dat de kwaliteit van de beslissingen en de adviezen (inhoudelijk en juridisch-procedureel) hoog is.

Kernbegrippen die als leidraad dienen bij de invulling van de taken van het Faunafonds en de vormgeving van de werkprocessen zijn: deskundigheid, betrouwbaarheid, transparantie, klantgerichtheid met behoud van onafhankelijkheid, bedrijfsmatigheid, pro-actief handelen en maatschappelijke aanvaardbaarheid.

Bestuur

De leden van het bestuur van het Faunafonds zijn afkomstig uit kringen van de landbouw, de jacht en natuurbescherming en zijn deskundig op het gebied van het beheer van soorten en het bestrijden van scha-

de. In het bestuur hebben voorts zitting een persoon uit kringen van de wetenschap met deskundigheid ten aanzien van gedragsecologie en een persoon afkomstig uit kringen van de dierenbescherming met deskundigheid ten aanzien van dierenwelzijn. Met deze brede samenstelling zijn alle aspecten van het faunabeheer in het bestuur ondergebracht. Deze samenstelling en de wettelijke verankering van het Faunafonds in de Flora- en faunawet geven het bestuur een onafhankelijke status. Het bestuur staat onder leiding van een voorzitter, die geen directe binding heeft met één of meer deskundigheden die in het bestuur zijn vertegenwoordigd. Het Faunafonds stelt jaarlijks een begroting op en publiceert een jaarrekening en jaarverslag. Naast het verlenen van tegemoetkomingen in de schade heeft het Faunafonds een belangrijke adviserende taak voor de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de colleges van gedeputeerde staten, verricht het Faunafonds onderzoek en geeft voorlichting over maatregelen ter voorkoming en beperking van schade door beschermde diersoorten.

1.2. Samenwerking met de provincies

Het Faunafonds is het wettelijk adviesorgaan voor de colleges van gedeputeerde staten van de provincies. In de Flora- en faunawet is in artikel 68 bepaald dat alvorens gedeputeerde staten een ontheffing kunnen verlenen, het Faunafonds moet worden gehoord omtrent de aanvraag en de eventuele ontheffingverlening. De wetgever heeft deze wettelijke adviestaak aan het Faunafonds opgedragen om landelijk zoveel mogelijk éénzelfde ontheffingenbeleid te voeren. In 2008 heeft het Faunafonds in totaal 121 adviezen aan gedeputeerde staten uitgebracht. In paragraaf 3.2 is een tabel opgenomen waarin per provincie het aantal verstrekte adviezen is uitgesplitst. Daarnaast dienen gedeputeerde staten ontwerp faunabeheerplannen, alvorens zij deze goed keuren, voor een wettelijk advies aan het Faunafonds voor te leggen. In het verslagjaar is één (gewijzigd) integraal faunabeheerplan, dat van Flevoland, aan het bestuur voor advies voorgelegd.

De Faunabeheereenheden spelen in de provincies een belangrijke rol bij het planmatig beheer van diersoorten. Faunabeheereenheden doen regelmatig een beroep op de kennis en de deskundigheid van het Faunafonds bij het opstellen van provinciale/regionale faunabeheerplannen. Het Faunafonds is daarom ver-

tegenwoordigd in het overleg van de secretarissen van de Faunabeheereenheden.

Decentralisatie

In juli 2007 heeft de Secretaris-Generaal van het Ministerie van LNV de voorzitter in kennis gesteld van het feit dat onderzocht wordt of de taken van het Faunafonds zullen worden gedecentraliseerd naar het provinciale niveau. Op 17 maart 2008 heeft de gemengde commissie onder voorzitterschap van Mevrouw Ladders-Helfrich hierover een advies uitgebracht onder de titel: Ruimte, Regie en Rekenschap. De commissie pleit ondermeer voor decentralisatie van de taken van het Faunafonds.

Na de zomer van 2008 hebben het Rijk en de provincies een bestuursakkoord gesloten waarin onder meer is afgesproken dat de taken van het Faunafonds gedecentraliseerd worden. Het streven is erop gericht deze decentralisatie - waarvoor een formeel wettelijke regeling is vereist - uiterlijk in 2010 te realiseren. Hierdoor komt een samenhangend pakket aan relevante fauna-instrumenten in het kader van beheer en schadebestrijding in relatie tot faunabescherming bij de provincies te liggen.

Begun 2009 zijn een stuurgroep onder leiding van de gedeputeerde Visser van Noord-Holland en een werkgroep onder IPO voorzitterschap ingesteld die de decentralisatie van de Faunafondstaken gaat voorbereiden.

1.3. Beleid ten aanzien van het verlenen van tegemoetkomingen

In de wet is bepaald dat een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot een beschermde inheemse soort slechts wordt verleend aan een belanghebbende, indien die schade redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven. De tegemoetkoming wordt naar billijkheid bepaald. In 2002 heeft de toenmalige Staatssecretaris van het Ministerie van LNV het bestuur van het Faunafonds verzocht in overeenstemming met haar als mede met de colleges van gedeputeerde staten van de provincies beleidsregels op te stellen, (de Regeling vaststelling schadevergoeding Faunafonds), met inachtneming waarvan het Faunafonds op verzoeken voor een tegemoetkoming in de schade door beschermde inheemse soorten zal beslissen. De regeling alsmede de wijzigingen daarop worden gepubliceerd in de Staatscourant. In deze regeling is tot

4 op detailniveau vastgelegd op welke wijze een verzoekschrift faunaschade bij het bestuur moet worden ingediend, aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om voor een tegemoetkoming in de schade in aanmerking te komen en in welke gevallen op voorhand reeds is bepaald dat geen tegemoetkoming in de schade zal worden verleend. Inmiddels zijn onderdelen van de regeling ter toetsing aan de rechter voorgelegd. De rechter heeft in de tot op heden aan hem voorgelegde gevallen steeds geoordeeld dat de beleidsregels van het Faunafonds de rechterlijke toets kunnen doorstaan. In februari 2008 heeft het bestuur de beleidsregels gewijzigd waarbij de wijziging met terugwerkende kracht tot 1 december 2007 is ingetreden. De wijziging van de beleidsregels was ondermeer noodzakelijk omdat de Dienst Regelingen, die voor het Faunafonds de intake van de verzoekschriften en de betaling van de tegemoetkomingen regelde, van Dordrecht naar Den Haag is verhuisd. In overleg met de Dienst Regelingen en het Ministerie van LNV is besloten dat het Faunafonds die werkzaamheden met ingang van 1 december 2007 zelf zal gaan verrichten. In de paragraaf Werkwijze van het Faunafonds (hierna) en in het hoofdstuk Bedrijfsvoering (hoofdstuk 4) zal hierop nader worden ingegaan.

1.4. Werkwijze van het Faunafonds

1.4.1. Het aanvragen van een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot beschermde inheemse soorten

Een verzoek voor een tegemoetkoming in de schade welke dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten aan bedrijfsmatig geteelde gewassen of bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren hebben veroorzaakt moet binnen zeven werkdagen nadat de grondgebruiker schade van enige omvang heeft geconstateerd op een door het bestuur vastgesteld formulier worden ingediend. Dit formulier is verkrijgbaar bij het LNV-loket, maar kan ook worden gedownload van de website van het Faunafonds.

Nadat de aanvrager het formulier heeft ingevuld werd het tot 1 december 2007 gezonden naar de Dienst Regelingen te Dordrecht. Bij deze dienst werd het verzoekschrift ingevoerd in het geautomatiseerde bestand van het Faunafonds. Vanaf 1 december 2007 verwerkt het secretariaat van het Faunafonds zelf de binnengekomen verzoekschriften. De aanvrager krijgt een bevestiging van de ontvangst van zijn aanvraag. Indien de aanvraag niet compleet is ontvangt de aanvrager daarvan

eveneens bericht en wordt hem een termijn gesteld waarbinnen hij de aanvraag dient te completeren. Na het invoeren van het verzoekschrift vindt de eerste beoordeling plaats.

Bij de eerste beoordeling wordt vastgesteld of de aanvraag aan de voorwaarden, zoals opgenomen in de regeling, voldoet. Is dat niet het geval dan ontvangt de aanvrager direct een beslissing op zijn aanvraag en wordt zijn aanvraag met redenen omkleed afgewezen. Voldoet de aanvraag, voor zover controleerbaar, wel aan de voorwaarden van de regeling dan wordt aan het taxatiebureau, in wiens werkgebied de percelen waarop de schade is aangericht zijn gelegen, opdracht verleend de schade te taxeren.

Afhankelijk van het moment waarop het verzoek voor de tegemoetkoming wordt ingediend, brengt de taxateur één of meerdere keren een bezoek aan het schadeperceel en beschouwt het beschadigde gewas. In beginsel zal de taxateur binnen acht dagen, nadat het verzoekschrift bij het Faunafonds is ontvangen, een eerste bezoek aan het beschadigde perceel brengen. Tijdens dat bezoek zal de taxateur onder meer onderzoeken of de door de grondgebruiker op het verzoekschrift vermelde diersoort(en) ook daadwerkelijk verantwoordelijk is (zijn) voor de veroorzaakte schade. Daarnaast zal hij op het schadeperceel één of meerdere referentieplekken (plekken waar het gewas niet is beschadigd) vaststellen. Vervolgens spreekt de taxateur met de grondgebruiker af dat deze de taxateur kort voor het oogsttijdstip zal inlichten omtrent de oogstdatum. Enkele dagen voor de geplande oogstdatum brengt de taxateur een laatste bezoek aan het schadeperceel en stelt hij de schadeomvang definitief vast. Van deze schadevaststelling ontvangt de aanvrager een bevestiging. De aanvrager heeft vervolgens acht werkdagen de gelegenheid om bij het Faunafonds te reclameren omtrent de omvang en de hoogte van de vastgestelde schade. Maakt de grondgebruiker van dat recht gebruik, dan worden zijn opmerkingen voor advies doorgezonden naar het betreffende taxatiebureau. Het advies van het taxatiebureau wordt vervolgens ter kennisneming aan de aanvrager van de tegemoetkoming gezonden. Daarna wordt zo spoedig mogelijk de beslissing op de aanvraag voorbereid en genomen. Het streven is om binnen zes weken nadat het secretariaat het taxatierapport heeft ontvangen de beslissing naar de aanvrager te versturen en een eventueel te verlenen tegemoetkoming in de

schade bij te schrijven op de bankrekening van de aanvrager.

Een afwijkende werkwijze wordt gehanteerd bij verzoekschriften bij schade door dassen, reeën, damherten, edelherten of wilde zwijnen en schade door vossen aan landbouwhuisdieren. In al deze gevallen krijgt de consulent van het Faunafonds, in wiens werkgebied de schade is gemeld, het verzoek een veldbezoek te brengen. In voorkomend geval heeft de consulent de bevoegdheid gelijktijdig de omvang van de schade vast te stellen, als deze lager is dan € 1000. In 2008 hebben de consulenten van het Faunafonds 217 taxaties uitgevoerd. Wordt het bedrag van € 1000 overschreden dan wordt alsnog een taxatieopdracht verleend aan het taxatiebureau in wiens werkgebied de schade wordt gemeld. Ook als de consulent de schade vaststelt, heeft de aanvrager de mogelijkheid daartegen te reclameren.

Verzoekschriften waarin de schade is vastgesteld op een bedrag lager dan € 5.000 worden door de secretaris in mandaat afgedaan. Verzoekschriften met een vastgesteld schadebedrag hoger dan € 5.000 worden maandelijks aan het bestuur van het Faunafonds ter beoordeling voorgelegd. In de bestuursvergadering van september 2008 heeft het bestuur besloten de mandaatregeling voor de secretaris te verruimen. Afgesproken is dat dossiers, waarin het getaxeerde bedrag lager is dan € 10.000 en van de aanvrager geen inspanningen tot verjaging van de schadeveroorzakende diersoorten worden verlangd om de schade te voorkomen of te beperken, door de secretaris in mandaat kunnen worden afgedaan. Dossiers waarin een dergelijke inspanning van de aanvrager wel wordt verwacht, moeten als het getaxeerde bedrag hoger is dan € 5.000 nog wel ter goedkeuring aan het bestuur worden voorgelegd.

Leidt een verzoekschrift tot betaling van een tegemoetkoming dan voert het secretariaat van het Faunafonds zelf de betaling uit en ontvangt de aanvrager daarvan bericht. Wordt een verzoek om een tegemoetkoming in de schade afgewezen, dan ontvangt de aanvrager een gemotiveerde beslissing.

1.4.2. Bezwaar en beroep

Indien een aanvrager van een tegemoetkoming in de schade het niet eens is met de beslissing, die hij van het Faunafonds op zijn aanvraag heeft ontvangen, dan kan hij daartegen een bezwaarschrift indienen bij het

bestuur van het Faunafonds. Bezwaarde ontvangt een ontvangstbevestiging en een mededeling dat zijn bezwaarschrift voor advies wordt voorgelegd aan de Afdeling Recht en Rechtsbescherming van de Dienst Regelingen in Den Haag. Het bezwaarschrift wordt vervolgens, voorzien van de zienswijze van het secretariaat op het bezwaarschrift, doorgezonden naar de Afdeling Recht en Rechtsbescherming. Deze afdeling organiseert een hoorzitting waar bezwaarde in de gelegenheid wordt gesteld zijn bezwaren nader toe te lichten. De hoorzittingen worden altijd bijgewoond door de coördinator faunazaken of bij diens afwezigheid door een andere medewerker van het Faunafonds. Deze is tijdens de hoorzitting in de gelegenheid de in primo genomen beslissing toe te lichten. Alvorens bezwaarde uit te nodigen voor een hoorzitting wordt bezwaarde gebeld met de vraag of deze prijs stelt persoonlijk te worden gehoord. Als dat het geval is krijgt bezwaarde een uitnodiging voor de hoorzitting. Bezwaarde kan ook aangeven telefonisch te worden gehoord. Als bezwaarde daaraan de voorkeur geeft wordt hij telefonisch gehoord door de jurist van de afdeling die het bezwaarschrift in behandeling heeft. Van het horen wordt een verslag gemaakt. Aan de hand van het dossier en hetgeen tijdens de hoorzitting naar voren is gebracht stelt de Afdeling Recht en Rechtsbescherming een advies voor het bestuur van het Faunafonds op in de vorm van een concept-beslissing op bezwaar. De concept-beslissing op bezwaar wordt aan het Faunafonds voorgelegd en indien het bestuur zich daarin kan vinden, door de voorzitter van het Faunafonds ondertekend. Als een aanvrager het niet eens is met de beslissing op zijn bezwaarschrift dan staat hem de gang naar de rechter tot wiens rechtsgebied de woonplaats van de aanvrager behoort open. In tweede instantie kan de aanvrager in hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

1.4.3. Financiering

De bekostiging van de te verlenen tegemoetkomingen alsmede de kosten van het secretariaat van het Faunafonds worden gefinancierd door de beleidsverantwoordelijke directie van het Ministerie van LNV. De kosten van onderzoek en voorlichting door het Faunafonds worden bekostigd uit de bijdrage die jachtaktehouders jaarlijks ten behoeve van het Faunafonds verplicht zijn af te dragen en die via het Ministerie van LNV aan het Faunafonds ter beschikking wordt gesteld.

2 2008 in vogelvlucht

6

2.1. Bestuur

Bestuursvergaderingen

Het Faunafonds vergadert maandelijks, doorgaans op de eerste donderdag van de maand, meestal in Kasteel Groeneveldt te Baarn. Twee keer per jaar wordt in beginsel “op locatie” vergaderd en wordt aansluitend een werkbezoek gepland. Zo werd tijdens de april-vergadering na de lunch een presentatie gegeven over de robuuste verbinding tussen de Oostvaardersplassen en het Oostvaarderswold in Flevoland en werd aansluitend per bus een rondrit gemaakt door het gebied. Aansluitend aan de bestuursvergadering van oktober 2007, die werd gehouden in Griendtsveen (Limburg), werd in de Mariapeel kennis genomen van de ontwikkelingen van het hoogveen en de problematiek van de wilde zwijnen in het Limburgs-Duits grensgebied.

Rooster van Aftreden

In februari 2006 heeft het bestuur een Rooster van Aftreden vastgesteld. Ter uitvoering daarvan is de heer G. Alferink per 1 oktober 2008 afgetreden. Per die datum is de heer A. Dijkhuis hem opgevolgd.

Auditcommissie

Uit haar midden heeft het bestuur een Auditcommissie ingesteld, die de ontwikkelingen van het Faunafonds op financieel gebied nauwgezet volgt en daarover aan het bestuur rapporteert.

De commissie bestaat uit de leden J. Huys, H. Slijkhuis en J. Schellekens; de secretaris en de medewerkster financiën van het secretariaat van het Faunafonds ondersteunen de commissie bij haar werkzaamheden. De leden van de commissie vormen ook de Faunafonds-delegatie voor het jaarlijkse gesprek met de beleidsverantwoordelijke directie van het Ministerie van LNV over het verantwoording afleggen over de jaarstukken. Tijdens de bestuursvergadering van september 2008 heeft het bestuur het Reglement Auditcommissie vastgesteld. In het reglement is de taak en de werkwijze van de Audit-commissie vastgelegd. Zo is ook bepaald dat de functies van voorzitter van het Faunafonds onverenigbaar is met de functie van voorzitter van de Auditcommissie.

In onderling overleg is daarop bepaald dat de heer Slijkhuis de functie van voorzitter van de Auditcommissie over zal nemen tot het moment van zijn aftreden in juli 2009.

Treasurystatuut

Het bestuur heeft een Treasurystatuut vastgesteld. Daarin wordt het beheer van de liquide middelen van het fonds geregeld. Teneinde de verantwoordelijkheden van een ieder die bij de betalingen ten behoeve van het Faunafonds is betrokken te verduidelijken is het Treasurystatuut vastgesteld en gepubliceerd in de Staatscourant. In dat statuut is onder meer geregeld hoe de betalingen met behulp van een electronic banking system wordt geregeld, onder welke voorwaarden gelden voor langere termijn kunnen worden vastgelegd en welke personen welke verantwoordelijkheden hebben bij de regeling van het liquide middelenbeheer.

Commissie Onderzoek Faunafonds

Het Faunafonds kent al enige jaren een Onderzoekcommissie. Hierin zitten de leden G. Alferink, H. Slijkhuis, R. Foppen. Na zijn aftreden is de heer Alferink opgevolgd door de heer Dijkhuis. Eind 2008 is de heer Ripmeester aan de Commissie Onderzoek toegevoegd. Daarmee is een vertegenwoordiger van elke discipline uit het bestuur vertegenwoordigd in de Commissie Onderzoek van het Faunafonds.

Deze commissie bereidt de onderzoeksvragen en voorstellen voor ten behoeve van het bestuur. In 2008 heeft de commissie zich gewijd aan een nieuw Meerjarenprogramma Onderzoek Faunafonds 2009-2012. Dit meerjarenprogramma zal in het teken staan van een omslag in het beleid van het Faunafonds. Lag aanvankelijk de nadruk op het verlenen van een tegemoetkoming in de schade, in de toekomst zal de nadruk meer worden gelegd op het voorkomen van schade en het ontwikkelen van innovatieve preventieve afweermiddelen. In paragraaf 3.4 wordt verslag gedaan van de activiteiten van de commissie.

2.2. Belangrijke bestuursbesluiten in 2008

Advies restlichtkijker

Op verzoek van de provincie Gelderland heeft het bestuur een advies uitgebracht over het gebruik van de restlichtkijker bij het realiseren van populatiebeheer van wilde zwijnen met name op de Veluwe. De provincie had het Faunafonds verzocht te adviseren of het gebruik van de restlichtkijker daarbij een toepasbaar middel zou kunnen zijn. Het bestuur heeft zich op het standpunt gesteld dat de restlichtkijker op zich een zeer geschikt middel is om het geplande afschot van wilde zwijnen te

realiseren, echter het Beneluxverdrag inzake de uitoefening van de jacht verbiedt naar de mening van het bestuur het gebruik van de restlichtkijker. Omdat de restlichtkijker volgens het bestuur zo'n probaat middel is heeft het bestuur de provincie in overweging gegeven hierover in contact te treden met de Minister van LNV en te trachten het Beneluxverdrag te wijzigen om het gebruik alsnog mogelijk te maken. Bij de ontheffingverlening heeft de provincie Gelderland vervolgens, in de opvatting dat populatiebeheer van wilde zwijnen niet is aan te merken als jacht, het gebruik van de restlichtkijker, in afwijking van het advies van het Faunafonds alsnog toegestaan.

Afschaffing eigen risico beverschade

In 2007 had het bestuur al besloten om bedrijfsmatige schade door geherintroduceerde dieren, zoals de lynx en de zeearend, voor een tegemoetkoming in aanmerking te laten komen. Op deze tegemoetkoming zal geen eigen risico worden ingehouden. In vervolg op dit besluit heeft het bestuur in 2008 besloten bedrijfsmatige schade door bevers op dezelfde wijze te behandelen.

Beeldvorming Faunafonds

Het bestuur heeft ervaren dat het Faunafonds regelmatig negatief in de pers komt. De beeldvorming die ontstaat is dat het Faunafonds zeer terughoudend zou zijn met het verlenen van tegemoetkomingen in de schade en bureaucratisch te werk zou gaan. Ook consultants van het Faunafonds worden regelmatig met deze verwijten geconfronteerd. Tijdens de regionondes van de KNJV wordt dit geluid ook regelmatig gehoord. Het bestuur is van oordeel dat zo'n beeldvorming niet juist is en schadelijk kan zijn voor het functioneren van het bestuur. Het bestuur heeft daarom besloten een externe adviseur opdracht te geven een communicatiestrategie voor het Faunafonds te ontwikkelen en gekoppeld daaraan een communicatieplan uit te werken.

Contactdag faunaschade

Mede in het kader van herstel van de beeldvorming van het Faunafonds maar ook om nieuwe innovatieve onderzoeksideeën te ontwikkelen heeft het bestuur besloten begin 2009 een contactdag faunaschade te organiseren. Nadat het Praktijkonderzoek Plant en Omgeving daarvoor een offerte had uitgebracht heeft deze organisatie de opdracht gekregen zo'n dag invulling te geven. Tijdens de contactdag zal een aantal

bedrijven dat zich op commerciële basis bezighoudt met het voorkomen en beperken van schade worden uitgenodigd om hun aanpak voor het voetlicht te brengen. Daarnaast zullen vertegenwoordigers van de verschillende sectoren die voor het Faunafonds van belang zijn aanwezig zijn en toelichten welke innovatieve voorstellen vanuit de sector mogen worden verwacht. Het bestuur is vervolgens voornemens te bezien of en hoe deze innovatieve ideeën verder tot ontwikkeling kunnen worden gebracht.

Toetsingskader Faunabeheerplannen

Omdat in de tweede helft van 2008 het eerste faunabeheerplan van de nieuwe generatie voor advies aan het Faunafonds zou worden voorgelegd heeft het bestuur besloten een toetsingskader faunabeheerplannen op te stellen. Aan de hand van dat toetsingskader zal het bestuur de provincies adviseren over de aan het fonds ter advisering voorgelegde faunabeheerplannen. Het toetsingskader is, alvorens het door het bestuur is vastgesteld, besproken in de werkgroep Flora- en fauna van de provincies.

Schade door wilde zwijnen in nulstandsgebieden

De schade die wilde zwijnen in nulstandsgebieden aan landbouwgewassen veroorzaken is een regelmatig weerkerend onderwerp tijdens de bestuursvergaderingen. Tijdens een overleg met de provincies Gelderland, Noord-Brabant en Limburg in 2007 is afgesproken dat in elk van die provincies een plan van aanpak zal worden opgesteld teneinde de nulstand zo goed mogelijk te halen. In 2008 zijn de plannen van aanpak van de provincies Limburg en Noord-Brabant besproken en geacordeerd. Dat betekent dat, als het plan van aanpak conform de afspraken wordt uitgevoerd, het Faunafonds aan grondgebruikers die bedrijfsmatige schade lijden doordat wilde zwijnen bedrijfsmatige landbouwschade veroorzaken, voor die schade een tegemoetkoming verstrekt. De verwachting is dat de provincie Gelderland haar plan in de loop van 2009 aan het bestuur ter goedkeuring voorlegt.

Schade binnen de afpalingskring van een eendenkooi

Sedert de start van het Faunafonds is in de beleidsregels van het fonds bepaald dat schade aangericht op percelen die zijn gelegen binnen de afpalingskring van een eendenkooi niet voor een tegemoetkoming in aanmerking komt. Het bestuur heeft deze afwijgrond in 2008

8 tegen het licht gehouden en geoordeeld dat deze afwijsground niet langer als redelijk en billijk kan worden aangemerkt omdat deze gronden zich kenmerken door een grote mate van rust.

Versoepeling voorwaarden preventieve middelen bij overjarig grasland en afrijpende akkerbouwgewassen

In aansluiting op het gewijzigde beleid ten aanzien van schadepercelen binnen de afpalingskring van een eendekooi, heeft het bestuur geoordeeld dat ook in de rest van ons land op blijvend grasland en percelen met afrijpende akkerbouwgewassen geen akoestische afweermiddelen behoeven te worden geplaatst om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in de schade. Doordat de aantallen en daarmee ook de schade door met name jaarrond verblijvende (grauwe) ganzen sterk is toegenomen, is het bestuur van oordeel dat als een grondgebruiker zelf preventieve visuele afweermiddelen heeft toegepast, hij in redelijkheid heeft gedaan wat van hem mag worden verwacht en dat hij in zo'n geval voor een tegemoetkoming in de schade in aanmerking moet komen. De beleidsregels zullen in april 2009 aan dit nieuwe beleid worden aangepast.

Gebruik van akoestische middelen

Bij de beoordeling van verzoeken voor een tegemoetkoming in de schade aan kwetsbare akkerbouwgewassen, vollegrondsgroentengewassen en pas ingezaaid grasland voert het bestuur het beleid dat ter ondersteuning van de verjaging voldoende aantallen visuele en akoestische afweermiddelen moeten worden aangewend. Het gebruik van met name akoestische afweermiddelen stuit vaak op bezwaren bij de aanvragers. Zij wenden vaak een gaskanon aan als akoestisch afweermiddel. In steeds meer gemeenten in ons land is het gebruik van het gaskanon verbonden aan het hebben van een ontheffing in het kader van de Wet Milieubeheer. De ervaring is dat deze gebruiksontheffingen regelmatig worden geweigerd vanwege de overlast voor de omgeving die het in werking hebben van een gaskanon met zich meebrengt. Het bestuur heeft daarom besloten het gebruik van het vogelafweerpistool op beperkte schaal te propageren. Alvorens hiertoe over te gaan is bij de landelijke werkgroep bijzondere wetten van de politie nagegaan of propaganda van het vogelafweerpistool bij hen op bezwaren zou kunnen rekenen. Dat bleek niet het geval. Het vogelafweerpistool zal daarom een prominentere plaats krijgen in de voorlich-

ting van het Faunafonds en in de nieuwe Handreiking Faunashade. Bij de discussie over de inzet van preventieve akoestische middelen is ook de vraag aan de orde gesteld of het geweer kan worden aangemerkt als akoestisch middel. Het bestuur heeft besloten die vraag bevestigend te beantwoorden. Dit houdt in dat als een jachtaktehouder gebruik maakt van de mogelijkheden tot aan verjaging ondersteunend afschot te plegen de grondgebruiker dan op het schadeperceel tijdens het afschot geen andere akoestische afweermiddelen behoeft aan te wenden om voor een tegemoetkoming in de schade in aanmerking te komen.

Wordt er geen aan verjaging ondersteunend afschot gepleegd dan moeten er ter voorkoming en beperking van de schade wel de vereiste visuele en akoestische middelen worden aangewend.

2.3. Wet- en regelgeving

In het verslagjaar zijn geen wijzigingen in de wet noch in de uitvoeringsregelingen van de wet doorgevoerd die voor het functioneren van het Faunafonds van belang zijn. Wel zijn begin 2008 de beleidsregels en de Mandaatregeling van het Faunafonds gewijzigd. De wijziging van de beleidsregels was noodzakelijk omdat in december 2007 de werkzaamheden die de Dienst Regelingen voor het Faunafonds verrichte ten aanzien van de intake van de verzoekschriften alsmede de betaling van de tegemoetkomingen zijn beëindigd. Vanaf dat moment verzorgt het secretariaat zelf de intake van de verzoekschriften en de betaling van de tegemoetkomingen. Met de wijziging van de Mandaatregeling is de beslisbevoegdheid, zoals hiervoor vermeld (blz.5), verruimd.

2.4. Bedrijfsvoering

Administratieve Organisatie

In het verslagjaar is de administratieve organisatie (AO) van de werkzaamheden van het secretariaat van het Faunafonds verder uitgewerkt. In de AO is vastgelegd welke functionaris voor welke taken verantwoordelijk is en hoe de routing van bepaalde werkzaamheden verloopt. De AO is niet alleen voor nieuwe medewerkers van groot belang bij hun inwerkprogramma maar wordt ook door de ervaren medewerkers als naslagwerk gebruikt. Bovendien maakt de accountant graag gebruik van de AO bij de controle van de jaarrekening.

Interne controle op de taxaties

Het bestuur heeft ook in 2008 besloten dat een aantal taxaties wordt gecontroleerd door medewerkers/ taxateurs van de Dienst Landbouw Voorlichting (DLV). Met deze dienst is afgesproken dat jaarlijks in zo'n honderdtal dossiers een controletaxatie door DLV wordt uitgevoerd. In 2008 zijn in 40 grasland- en 40 akkerbouwdossiers controletaxaties uitgevoerd. Dit betrof in alle gevallen dossiers waarin een ganzenopvangovereenkomst was gesloten. Daarnaast zijn in 16 fruitteeltdossiers controletaxaties uitgevoerd. De uitkomsten van de controletaxaties wezen uit dat in de meeste gevallen tot een nagenoeg zelfde taxatiebedrag werd gekomen en daar waar de uitkomsten afweken er een verklaring voor kon worden gevonden. De reden voor de afwijking was veelal een ander referentiepunt dat als uitgangspunt voor de schadevaststelling was gekozen.

Integratie geografische informatie systeem (GIS) bij het Faunafonds

In 2008 is de GIS Viewer gerealiseerd. De GIS Viewer maakt het mogelijk om van de ontvangen verzoekschriften naast de aanvraaggegevens ook de perceelsgegevens van een aanvrager digitaal vast te leggen. In combinatie met andere digitaal beschikbaar kaartmateriaal kunnen aanvragen beoordeeld worden op bijvoorbeeld ligging van percelen binnen of buiten ganzenoeragegebied, of Vogelrichtlijngebied. In beide gevallen gelden afwijkende eisen ten aanzien van de inzet van preventieve afweermiddelen. Daarnaast zijn in de GIS Viewer ook de grofwildrasters digitaal beschikbaar. Ten behoeve van beleidsinformatie en ontwikkelingen in bijvoorbeeld schade geeft deze applicatie mogelijkheden om verzamelde informatie verder te analyseren en visueel te maken. Tenslotte kan de GIS Viewer worden gebruikt bij onderzoek waarbij op perceelsniveau gegevens moeten worden vergeleken.

Naast GIS Viewer is ook een traject ingezet voor het digitaal inwinnen van de verzoekschriften faunaschade. Hiertoe zal een webapplicatie worden ontwikkeld. In 2008 is hiervoor opdracht verleend. In de tweede helft van 2009 start het testen van het digitaal inwinnen van verzoekschriften.

2.5. Financiën

In 2008 zijn in totaal 4845 verzoekschriften Faunaschade ontvangen en is in totaal ruim € 11,2 miljoen aan tegemoetkomingen in de schade betaald. Voor een gedetailleerd overzicht van de financiën wordt verwezen naar paragraaf 3.1. Uitvoering kerntaken alsmede naar de jaarrekening 2008 die als bijlage bij dit verslag is gevoegd.

3 Uitvoering kerntaken

10

3.1. Uitvoering kerntaken

3.1.1. Verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten

In artikel 84 van de Flora- en faunawet is bepaald dat een belanghebbende die schade lijdt veroorzaakt door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten aan landbouwgewassen, vee, bossen of bedrijfsmatige visserij en die in redelijkheid niet tot zijn risico dient te blijven zich tot het Faunafonds kan wenden met een verzoek een tegemoetkoming in de schade te verlenen.

Het aantal ontvangen verzoekschriften (tabel 1) vertoont een forse toename ten opzichte van 2007 en komt nagenoeg overeen met 2005. Uit een analyse van de per maand ontvangen verzoekschriften blijkt dat het aantal ontvangen verzoekschriften gedurende de wintermaanden is toegenomen als gevolg van een teruglopende animo voor het afsluiten van opvangovereenkomsten voor overwinterende ganzen. Enkele voorwaarden in de opvangovereenkomst zoals het plafond in de uit te betalen schadecomponent en de mogelijkheid om gewassen te rouleren maakte het voor agrariërs onaan-trekkelijk deel te nemen aan de ganzenopvangregeling. Deze verschuiving lijkt incidenteel van aard te zijn want de regeling is inmiddels op deze belangrijkste knelpunten aangepast.

Verder neemt het aantal verzoekschriften in verband met schade door zangvogels in fruit toe. Er zijn in 2008 ongeveer 100 verzoekschriften meer ontvangen, die betrekking hebben op fruitschade.

3.1.2. Verleende tegemoetkomingen

Hierna is in tabel 2 vermeld welke bedrag per diersoort is verleend als tegemoetkoming in de schade. Het gaat hierbij om de tegemoetkoming die per diersoort in 2008 is uitbetaald.

Toelichting op de cijfers

Naast het totaal uitbetaalde bedrag van € 11.206.207 door het Faunafonds, heeft ook Dienst Regelingen in het kader van Programmabeheer Ganzenbeheer in 2008 een bedrag van € 2.016.764 betaald aan opbrengstder-ving veroorzaakt door overwinterende ganzen in het winterseizoen 2007/2008. Door het Faunafonds en Dienst Regelingen tezamen is in 2008 derhalve een bedrag van € 13.222.971 betaald voor opbrengstder-vingen aan landbouwgewassen. Wanneer het totaal door het Faunafonds uitgekeerde bedrag over 2008 wordt vergeleken met voorgaande jaren dan valt het volgende op.

Het bedrag dat als tegemoetkoming in de schade in het kader van de Regeling schadevergoeding Faunafonds in dit verslagjaar is uitbetaald, bedraagt € 11.206.207, in 2007 was dit € 6.042.387. In de jaarrekening 2007 is een bedrag vermeld van € 5.253.547. Het verschil betreft ganzenschade over 2006 welke in het kader van de ganzenopvangregeling (V_gans) in de eerste maanden van 2007 is uitbetaald.

Het gemiddelde bedrag dat per toegekend verzoek is uitbetaald is in 2008 gestegen van € 1.633 (2007) naar € 2.613 (2008). De forse toename van het totale uitgekeerde bedrag wordt veroorzaakt door enerzijds een explosieve stijging van de prijzen voor landbouwpro-ducten en anderzijds door een stijging van het aantal verzoekschriften voor een tegemoetkoming. De prijzen voor granen en de droge stof prijs bij gras lagen in 2008 ongeveer 30% hoger dan in 2007.

Met betrekking tot fruit kan vastgesteld worden dat de prijzen voor met name conference peren 100% hoger lagen, dit in combinatie met een groter areaal confe-renceperen en een toename van het aantal verzoek-schriften. Verder is er een bedrag van circa € 2.500.000

Tabel 1: aantallen ontvangen verzoekschriften voor een tegemoetkoming in de schade over de jaren 2004 tot en met 2008:

	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal verzoekschriften:	4589	4839	4259	4080	4845

Tabel 2: verleende tegemoetkomingen Jachtfonds en Faunafonds in 2003 tot en met 2008

Diersoort:	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Haas	20.716	14.130	54.925	5.361	20.205	37.773
Konijn	380				279	
Fazant	1.465	16.396	12.807	11.258	14.333	8.586
Wilde eend	54.868	13.388	13.069	11.411	9.204	4.089
Houtduif	9.406	13.120		491		132
Patrijs	144					2.718
Ov. bejaagbaar	442					
Kolgans	1.523.558	1.108.911	1.378.620	793.120	907.615	2.267.768
Grauwe gans	1.772.531	1.041.553	1.353.286	1.081.357	1.344.536	2.246.282
Rietgans	108.032	63.052	78.157	50.733	29.619	88.345
Kl. rietgans	73.207	73.152	60.676	57.222	42.516	100.054
Brandgans	349.751	309.892	391.159	334.662	658.140	1.707.528
Rotgans	343.871	235.854	234.245	241.805	842.949	421.693
Canadagans	11.067	17.955	24.878	18.200	1.873	1.479
Overzomer.gans	177.343	168.417	391.636	18.887	3.638	
Overz. kolgans				10.351	14.518	72.833
Overz. Gr. gans				409.831	536.124	1.055.586
Overz. Br. gans				10.835	19.886	106.893
Kleine zwaan		2.870	3.429	2.329	2.502	4.074
Wilde zwaan	12.512	9.058	3.439	3.518	2.026	4.496
Knobbelzwaan	101.879	99.689	106.618	74.348	69.891	93.116
Bergeend	8.653	4.626	6.212	438	710	948
Smient	769.942	645.354	611.914	553.586	624.992	768.144
Meerkoet	27.096	18.384	9.177	4.914	13.893	17.069
Waterhoen	1.102			541		1.324
Mees	263.406	112.602	85.063	229.357	189.192	1.572.370
Zanglijster				1.315	19.129	2.828
Merel				25.338	27.052	21.020
Vink	11.749	8.434	5.504	19.213	63.919	119.171
Specht					65.301	5.583
Ov. zangvogels	11.742	99.544	215.831	318.919	231.010	138.604
Zwarte kraai	90.960	11.616	2.497	11.872	6.562	8.969
Roek	263.639	77.367	201.635*)	72.638	39.271	80.258
Kauw	31.878	7.284	929	2.550		431
Ekster	6.705	3.584	2.836	2.786	2.102	9.736
Spreeuw	6.626		3.775	3.687	5.897	
Scholekster	2063	544				
Havik				944		
Holenduif	6.649	1.608	10.335	1.266	960	5.722
Zilvermeeuw				58	377	73
Ringmus	738	352				
Huismus		338	301		1.833	975
Gaai	1.062	730	1.431	7.934	5.260	12.300
Kokmeeuw		4.605	3.411			
Turkse tortel	67	190				
Edelhert	29.954	3.175	39.494	54.412	54.328	70.702
Damhart	4.171	9.195	10.171	8.038	21.882	36.311
Ree	1.331	8.883	20.317	12.504	7.910	538
Wild zwijn	17.599	17.729	9.469	13.262	49.119	46.239
Vos		1.650	925	8.516		
Das	58.059	13.680	70.915	61.381	71.243	59.252
Bever	911	523		2.135	174	139
Veldmuis			2.309.191	56.392	466	
Woelrat				715.239	19.951	4.965
Totaal:	€ 6.177.274	€ 4.239.434	€ 7.728.277	€ 5.324.954	€ 6.042.387	€11.207.116 **)

*) In dit bedrag zijn twee beslissingen opgenomen in gevallen waarbij het Faunafonds een tegemoetkoming heeft uitbetaald voor roekenschades welke onder de vigeur van de Jachtwet bij het Jachtfonds waren ingediend, maar waartegen bezwaar en beroep is ingesteld. In 2005 is in hoogste instantie door de Raad van State beslist en zijn de beroepen gegrond verklaard. Het bedrag dat met deze twee dossiers was gemoeid bedroeg €73.075.

***) In de jaarrekening 2008 is een totaalbedrag vermeld van € 11.206.207. Het verschil van € 909 heeft betrekking op correctieboekingen in 2008.

betaald aan tegemoetkomingen in schade veroorzaakt door overwinterende ganzen en smienten aan gras en granen geteeld op percelen gelegen binnen aangewezen ganzenfoeragegebieden. Dit als gevolg van de afgenomen animo voor het afsluiten van opvangovereenkomsten voor overwinterende ganzen in het opvangseizoen 2007/2008. In het totaalbedrag is geen rekening gehouden met een bedrag van € 1.451.389 voor de opvang van overwinterende ganzen op de Waddeneilanden (Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog). Deze opvangovereenkomsten die door het Faunafonds worden uitgevoerd kennen de zelfde systematiek als de Provinciale Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheerovereenkomsten.

Ook het bedrag aan tegemoetkomingen in schade veroorzaakt door overzomerende ganzen laat een forse stijging zien. In 2008 is € 1.235.312 betaald t.o.v. een bedrag van € 574.166 in 2007. Evenals bij de schade veroorzaakt door de overwinterende ganzen is ook hier de ontwikkeling in de prijzen een belangrijke verklarende factor voor de stijging. Verder moet opgemerkt worden dat ten behoeve van een zuiverder verdeling van de schade veroorzaakt door overwinterende en overzomerende ganzen aansluiting is gezocht bij de perioden genoemd in het beleidskader faunabeheer. Dit betekent dat, met uitzondering van de provincies Friesland, Groningen en Drenthe, aanwezige ganzen in de periode 1 april – 1 oktober als overzomerende ganzen worden aangemerkt. Voor de provincies Friesland, Groningen en Drenthe wordt 1 mei als begindatum genomen. Ingediende verzoekschriften, waarop door de grondgebruiker is ingevuld, dat de schade na 1 april respectievelijk 1 mei en voor 1 oktober is geconstateerd, worden toegeschreven aan overzomerende ganzen.

Wanneer de uitkeringen ten behoeve van de afzonderlijke diersoorten worden vergeleken met voorgaande jaren dan valt met name het volgende op.

De tegemoetkomingen in de schade door bejaagbare soorten vertonen t.o.v. 2007 een stijging. Met name de toenemende schade door hazen is opmerkelijk. Deze stijging wordt met name verklaard doordat in 2008 een tegemoetkoming van € 19.922 is betaald voor schade aan boomkwekerijgewassen. Verder mag de stijging van de tegemoetkomingen in de schade die mezen, vinken en overige zangvogels aan

fruit hebben toegebracht, niet onvermeld blijven. De totaal uitbetaalde tegemoetkoming in schade bedraagt in 2008 € 1.853.993. In dit totaal bedrag is opgenomen een bedrag van € 394.400 dat in 2008 is betaald, maar dat betrekking heeft op schade getaxeerd tijdens oogst 2007. Hiermee rekening houdend is in 2008 een bedrag van € 1.459.593 aan tegemoetkomingen betaald, die betrekking heeft op fruitoogst in het jaar 2008. Dit afgezet tegen de totaal betaalde tegemoetkomingen van € 924.603, betrekking hebbend op de schade in de fruitoogst 2007, betekent dit een stijging van € 534.990 in 2008 t.o.v. 2007.

De verklaring voor deze toename kan gevonden worden in een stijging van het aantal verzoekschriften voor een tegemoetkoming, ongeveer 100 stuks, waarbij het merendeel van de schade voorkomt in peren gecombineerd met een forse stijging van de prijs voor peren. Met name in het ras conference wordt in toenemende mate schade veroorzaakt. Hierbij dient de kanttekening geplaatst te worden dat de oppervlakte met conference peren de laatste jaren sterk is uitgebreid en het ras in de afrijpingsperiode een grote aantrekkingskracht op vogels heeft. Deze stijging is voor het bestuur aanleiding geweest in het onderzoeksprogramma meer aandacht aan dit fenomeen te schenken.

De schade door kraaiachtigen laat meer dan een verdubbeling zien. In 2008 is een bedrag van € 111.694 aan tegemoetkomingen betaald t.o.v. € 59.092 in 2007. De schade wordt met name veroorzaakt in maïs en in mindere mate in fruit. De stijging van de prijzen voor de landbouwproducten kan ook hier als belangrijkste oorzaak worden aangewezen.

De belangrijkste verklaring voor de toename van het schadebedrag veroorzaakt door edelherten en damherten moet gezocht worden in een toename van het aantal verzoekschriften. Met name in de provincie Gelderland is het aantal ontvangen verzoekschriften gestegen, van 31 naar 45. Vooral maïs is een aantrekkelijk gewas voor edelherten en damherten. In 29 van de 45 verzoekschriften is de schade veroorzaakt aan maïs. In zijn totaal is de gemiddelde schade per verzoekschrift licht gedaald van € 1.635 in 2007 naar € 1.540 in 2008.

Opvallend is dat de schade veroorzaakt door wilde zwijnen licht is afgenomen. Gelet op de prijsstijgingen zou een toename niet onlogisch zijn. Het aantal verzoek-

schriften, waarin een tegemoetkoming is betaald, is gestegen van 88 naar 118. Met name in de provincie Limburg is het aantal gestegen van 39 naar 62 verzoekschriften. De gemiddelde schade door wilde zwijnen toont een lichte daling van € 906 naar € 821 per verzoekschrift. Onduidelijk is het effect van het overgangsbeleid, waarbij een grotere inspanning wordt verlangd om schade in nulstandgebieden te voorkomen.

3.1.2. Bezwaarschriften

Het percentage aanvragers dat tegen beslissingen van het Faunafonds een bezwaarschrift indient, is vrijwel gelijk gebleven. In 2007 is tegen 4,8% van alle besluiten bezwaar gemaakt, in 2008 was dat 5,0%. In vergelijking met voorgaande jaren is de systematiek om deze percentages te kunnen bepalen, enigszins aangepast. Voorheen werd de schademelding als uitgangspunt genomen om deze percentages te berekenen. Nu wordt de datum van verzending van het besluit, dat is genomen op het verzoek om een tegemoetkoming in de schade, als uitgangspunt gebruikt. Hiervoor is gekozen, omdat dan eerder een definitief inzicht kan worden gekregen in het percentage ingediende bezwaarschriften. De periode tussen het verzoekschrift en het bezwaarschrift is doorgaans veel langer dan die tussen het primaire besluit en het bezwaarschrift. De gewijzigde systematiek lijkt evenwel nauwelijks van invloed op het percentage.

De bezwaarschriften worden voorzien van een zienswijze van het secretariaat van het Faunafonds en voor advies doorgezonden naar de Afdeling Recht en Rechtsbescherming van de Dienst Regelingen in Den Haag. Deze organiseert de hoorzitting en brengt advies uit aan het bestuur in de vorm van een concept-beslissing op bezwaar. In 2008 heeft deze afdeling 233 adviezen in de vorm van concept-beslissingen op bezwaar aan het Faunafonds uitgebracht. In 15 gevallen is geadviseerd het bezwaar geheel en in 17 gevallen gedeeltelijk gegrond te verklaren. Daarnaast zijn 11 bezwaren niet-ontvankelijk verklaard en zijn 14 bezwaren ingetrokken. De overige adviezen concludeerden tot ongegrondverklaring van het bezwaar. De adviezen zijn in alle gevallen overgenomen.

In 101 dossiers is, na een aanvankelijke afwijzing, door de aanvrager aanvullende informatie verstrekt waarna is besloten tot een herziening van het besluit omdat op grond van die nieuwe informatie alsnog was aange-

toond dat de aanvraag aan de voorwaarden voor het verlenen van een tegemoetkoming had voldaan.

3.1.3. Beroepschriften

In 2008 zijn door de rechtbanken 30 uitspraken gedaan naar aanleiding van beroepen, die zijn ingesteld tegen de beslissingen op bezwaar van het Faunafonds. Hiervan zijn 23 beroepen ongegrond en 6 beroepen gegrond verklaard. Één beroep is niet-ontvankelijk verklaard.

In 2008 is zeven maal door een aanvrager, wiens beroepschrift door de rechtbank ongegrond is verklaard, hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ingesteld. Daarvan zijn vijf hoger beroepen ongegrond en twee gegrond verklaard. Vier maal heeft het Faunafonds hoger beroep ingesteld tegen een uitspraak van de rechtbank. De Raad van State verklaarde daarvan drie hoger beroepen ongegrond en één gegrond.

Wat opvalt is, zeker in vergelijking met voorgaande jaren, dat de rechtbanken en ook de Raad van State het Faunafonds in 2008 relatief vaak in het ongelijk heeft gesteld. Dit is echter bijna volledig terug te voeren op een bij de rechterlijke macht gewijzigde visie ten aanzien van het Handboek Faunaschade. Voorheen waren rechters met het Faunafonds van mening dat het Handboek moest worden gezien als voorlichtingsmateriaal. Hierin stonden de mogelijkheden die grondgebruikers ter beschikking staan om hun gewassen tegen faunaschade te beschermen. Het Handboek was niet bedoeld als een uitputtende opsomming. Blijkens de uitspraken in 2008 van verschillende rechtbanken en de Raad van State zijn rechters nu van mening dat als een combinatie van een diersoort en een gewas niet in het Handboek staat vermeld, hij niet had kunnen weten dat het gewas kwetsbaar was voor die diersoort. Van de grondgebruiker kan in dat geval niet worden verlangd dat hij preventieve maatregelen plaatst om gewasschade door de betreffende diersoorten te voorkomen of te beperken.

In september 2009 zal het Handboek Faunaschade vervangen worden door de Handreiking Faunaschade. Hierin zal duidelijk worden aangegeven dat het niet is bedoeld als uitputtend overzicht van alle mogelijke combinaties van schadeveroorzakende dieren en

gewassen, maar dat de grondgebruikers voorlichting wordt verstrekt en een handreiking wordt geboden om informatie te krijgen over de beschikbare mogelijkheden om faunaschade aan hun gewassen te voorkomen of te beperken.

3.1.4. Klachten

In het verslagjaar heeft de Klachtencommissie van het Faunafonds geen klachten hoeven behandelen, omdat er geen formele klachten zijn ontvangen. Een enkele keer zou een schriftelijke of een mondelinge uiting van een contact als een klacht kunnen worden opgevat, maar een telefoontje van de klachtencoördinator of de secretaris bleek voldoende om onduidelijkheden op te lossen of toe te lichten. Bij het Ministerie van LNV en het LNV-loket zijn geen klachten over het Faunafonds geregistreerd. Wel worden in toenemende mate negatieve publicaties over (de beleidsregels van) het Faunafonds gesignaleerd. Ook merken medewerkers een steeds negatievere houding richting het Faunafonds. Deze signalen worden uitermate serieus genomen en bekeken wordt hoe deze beeldvorming gekeerd kan worden. Het bestuur van het Faunafonds heeft mede daarom besloten een communiatiestrategie alsmede een communicatieplan op te laten stellen door een daarin gespecialiseerd bureau.

In het verslagjaar uitgebrachte adviezen

3.2. Adviezen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

In het verslagjaar zijn twee formele adviezen aan de Minister van LNV aangeboden.

Het eerste advies, dat op 10 april 2008 aan de Minister van LNV is verzonden, betrof de einddatum voor overwinterende brandganzen in Zuid-West Nederland. Naar aanleiding van een in opdracht van het Faunafonds door SOVON ingesteld onderzoek naar het voorkomen van overwinterende brandganzen in het zuid-westelijk deltagebied heeft het bestuur van het Faunafonds de Minister van LNV geadviseerd de einddatum voor overwinterende brandganzen voor de provincies Zuid-Holland, Zeeland en het westelijk deel van Noord-Brabant (met name de postcodegebieden beginnend met 46 en 47) vast te stellen op 1 mei. Uit het onderzoek was namelijk gebleken dat voor 1 mei nog overwinte-

rende brandganzen in dat gebied voorkwamen. Na die datum komen nagenoeg alleen nog overzomerende brandganzen in het gebied voor. De datum is met name van belang in verband met de eis die het bestuur van het Faunafonds stelt bij het aanvragen van een tegemoetkoming in de schade door brandganzen. Het bestuur meent dat er alleen een tegemoetkoming in de schade voor overzomerende brandganzen moet worden verleend als de verjaging wordt ondersteund door afschot. De Minister heeft tot op heden nog niet gereageerd op het advies, zodat de formele einddatum voor overwinterende brandganzen blijft bepaald op 1 april.

Op 20 oktober 2008 heeft het Faunafondsbestuur het mastaanbodadvies 2008 aan de Minister van LNV aangeboden. In dit advies beschrijft het bestuur het natuurlijke voedselaanbod van mast voor wilde zwijnen. Uit veldwaarnemingen blijkt dat er in 2008 sprake is van een belangrijk lager mastaanbod dan in 2007, dit jaar ca. 3.950.000 kg. Daarmee wordt 2008 gekwalificeerd als een redelijk mastjaar. Mede gelet op de inspanningen die jachthouders dit jaar hebben gepleegd en de lagere hoeveelheid mast meent het bestuur dat de reguliere methode van aanzit voldoende moet zijn het geplande afschot van wilde zwijnen in 2008 te realiseren. Het bestuur adviseert de Minister van LNV dan ook dit jaar de één op één methode niet toe te passen. De formele adviezen zijn te raadplegen op de website van het Faunafonds www.faunafonds.nl.

3.3. Adviezen aan de colleges van gedeputeerde staten van de provincies

De provincie kan na verkregen wettelijk advies van het Faunafonds ontheffing verlenen op basis van een goedgekeurd faunabeheerplan. In het verslagjaar is één nieuw faunabeheerplan (Flevoland) ter advisering voorgelegd.

Als het faunabeheerplan is goedgekeurd kunnen de faunabeheereenheden in het bezit worden gesteld van ontheffingen waarbij het wordt toegestaan, ter ondersteuning van de verjaging, enkele van de schadeveroorzakende dieren van beschermd inheemse soorten te doden. Deze ontheffingen kunnen de faunabeheereenheden doormandateren naar individuele jachthouders. In 2008 is er een kleine toename te zien van het aantal adviesaanvragen.

Tabel 3 geeft een overzicht van het aantal verzoeken voor een ontheffing voor afschot ter ondersteuning van de verjaging van schadeveroorzakende dieren die ter advies aan het Faunafonds zijn voorgelegd. Dit betreft ontheffingsaanvragen die buiten het faunabeheerplan om bij de provincies zijn ingediend.

In bijna alle provincies is het aantal wettelijke Faunafondsadvies-aanvragen gestabiliseerd. Nu kan veelal worden volstaan met een advies over een faunabeheerplan met de daarin beschreven ontheffingen of advies over aangevraagde ontheffingen naar aanleiding van het faunabeheerplan. De onderwerpen waarover advies wordt gevraagd, zijn onderwerpen die niet in een faunabeheerplan beschreven staan, zoals het gebruik van kunstlicht voor bestrijding van schade door het konijn, of een bepaalde combinatie gewas/ diersoort waarvoor geen ontheffing op voorhand is verleend. Het faunabeheerplan en de ontheffingen, die op basis van dit plan worden verleend, vormen nu een belangrijke pijler in het faunabeheer. Komend jaar zullen de meeste faunabeheerplannen opnieuw worden vastgesteld en zal het Faunafonds over deze plannen adviseren.

3.4. Onderzoek en voorlichting

Evaluatie Beleidskader Faunabeheer

De Minister van LNV heeft eind 2003 bij de vaststelling van het beleid met betrekking tot de overwinterende kol- en grauwe ganzen en smienten bepaald dat een aantal vraagpunten die met dat beleid in relatie staan, nader moeten worden onderzocht. In dat kader is de Directie Kennis van LNV verzocht een monitoringsprogramma op te stellen en dat in samenwerking met Alterra en SOVON en enkele anderen uit te voeren. Op verzoek van de Minister heeft het bestuur van het Faunafonds besloten voor de periode dat het monitoringsonderzoek wordt uitgevoerd, jaarlijks € 235.000 bij te dragen aan het onderzoek. Het onderzoek loopt over drie groeiseizoenen en vier kalenderjaren, waarbij 2008 het laatste jaar is. Vanwege de substantiële bijdrage heeft het bestuur verzocht de secretaris van het Faunafonds op te nemen in de begeleidingscommissie die rond dit onderzoek is gevormd. In het najaar van 2007 heeft de Minister een tussenrapportage naar de Tweede Kamer gezonden over de resultaten van het eerste en gedeeltelijke tweede onderzoeksjaar. In de rapportage schrijft de Minister dat de kern van het opvangbeleid voor overwinterende ganzen en smienten is dat in bepaalde gebieden ganzen en smienten met rust worden gelaten (opvang) en daarbuiten actief worden verjaagd.

Door actieve verjaging te combineren met rustgebieden concentreren de ganzen zich in de opvanggebieden. Met deze aanpak, zo meent de Minister, kan de landbouwschade worden beperkt en wordt tevens voldaan aan de internationale verplichting om de duurzame instandhouding van ganzen en smienten te garanderen. Verder wordt, aldus de Minister, met dit beleid beoogd de polarisatie tussen boeren en jagers enerzijds en natuurorganisaties anderzijds over jacht, beheer en schadebestrijding te verkleinen. Een aantal opvallende punten in de tussenrapportage zijn: het draagvlak voor de opvangregeling is redelijk maar verschilt aanmerkelijk over het land. In het noorden is de deelnamebereidheid ca. 95% terwijl in de zuidwestelijke provincies die bereidheid blijft steken op 65%; een groot deel van de internationale populatie overwinterende ganzen overwintert in ons land, waarbij de tendens is dat de ganzen steeds langer in ons land verblijven; bijna de helft (44%) van de overwinterende ganzen verblijft in de aangewe-

Tabel 3: aantal verstrekte adviezen ontheffingen art. 68 FF-wet

Provincie	2004	2005	2006	2007	2008
Groningen	39	19	2	1	2
Friesland	4	22	4	2	3
Drenthe	11	57	1	3	4
Overijssel	54	6	1	1	9
Gelderland	9	16	5	1	6
Flevoland	13	14	5	5	7
Utrecht	22	20	17	5	13
Noord-Holland	66	14	22	19	15
Zuid-Holland	73	67	29	12	11
Zeeland	85	64	26	20	21
Noord-Brabant	116	83	106	29	21
Limburg	19	22	7	4	9
Totaal	511	404	225	102	121

zen foerageergebieden; of 80.000 ha voldoende is om de overwinterende ganzen en smienten op te vangen valt op basis van één onderzoeksjaar nog niet in te schatten; op 31.000 van de 48.000 ha grasland ontvingen deelnemers aan de opvangregeling naast een beheersvergoeding ook een schadevergoeding voor grasverlies; op slechts 1272 ha van de 4321 ha bouwland kregen deelnemers naast een beheersvergoeding ook een compensatie voor geleden gewasschade; de benutting van de opvanggebieden daalt naarmate het seizoen vordert.

De eindrapportage van dit onderzoek is, doordat de uitwerking van een aantal onderzoeken nog niet is afgerond, in tegenstelling tot de verwachtingen vorig jaar, nog niet gerealiseerd. De verwachting is nu dat de eindrapportage voor de zomer van 2009 aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden.

Ontwikkeling veldmuispopulaties in Nederland

Lange tijd na de laatste beschreven veldmuizenplaag in Nederland (1973), trad onverwachts in 2004 - 2005 in Noord-Nederland weer een "echte" plaag op. In de zomer 2004 tot winter 2004 - 2005 trad de schade vooral op in graslandpercelen in het zuidwestelijk deel van de provincie Friesland. Het Faunafonds keerde voor deze schade eenmalig ca € 2,3 miljoen aan tegemoetkomingen uit.

Om pieken in veldmuispopulaties beter te kunnen voorspellen heeft het Faunafonds een studie laten verrichten naar de volgende vragen: Wat is de ontwikkeling van de veldmuispopulatie in Nederland? Welke directe en indirecte monitoringmethoden kunnen worden toegepast? Welke beperkingen hebben deze monitoringmethoden? Zijn bestaande lokale monitoringprogramma's voldoende representatief voor het beschrijven en voorspellen van lokaal en landelijk populatieverloop? En is er sprake van een (driejarige) cyclus in de populatiegrootte? Zo ja, bepaalt deze cyclus mede het risico dat een veldmuisplaag ontstaat?

Deze vragen werden beantwoord door met een aantal directe (vangen) en indirecte methoden (o.a. broedsucces van roofvogels en kerkuilbraakballen) de fluctuaties in dichtheden van veldmuizen van de afgelopen 20 jaar te bepalen. Directe methoden zijn zeer effectief voor het volgen van fluctuaties in veldmuispopulaties maar worden momenteel alleen ingezet in Oost-Groningen. Dit akkerbouwgebied lijkt niet representatief voor Nederland, met name voor de Nederlandse plaaggebieden:

gebieden met veel ruige graslanden. Indirecte methoden ("indicatoren") zijn minder geschikt voor het volgen van fluctuaties: naast het aanbod van veldmuizen worden deze indicatoren ook beïnvloed door bijvoorbeeld weer, aanbod van ander voedsel en beheer. Toch nemen we aan dat de gebruikte methoden een indicatie geven van fluctuaties in veldmuispopulaties, zeker als het gaat om grote fluctuaties, wat pieken in feite zijn.

De fracties veldmuizen in braakballen van kerkuilen geven een indruk van de vermoedelijke trend in veldmuispopulaties. Er is sprake van een toename sinds de jaren negentig met een maximum in 2004 in de noordelijke regio's. Het eetgedrag van roofvogels toont aan dat er na 1990 in de noordelijke regio's een aantal jaren pieken in veldmuizen zijn geweest. Daarbij tonen de broedsuccesgegevens van Buizerds in Drenthe vanaf 1986 om de 2 tot 4 jaar een piek die waarschijnlijk samenhangt met piekaantallen veldmuizen. De combinatie van gegevens over aantallen broedsels van kerkuilen, broedsucces van kerkuil en buizerd en andere soorten roofvogels maakt het mogelijk om de jaren met piekaantallen veldmuizen na 1960 te reconstrueren. Deze reconstructie geeft geen informatie over de daadwerkelijke dichtheden.

Voorspellen van plagen is lastig aan de hand van de momenteel lopende monitoringprojecten. In gebieden met regelmatige cycli zou volstaan kunnen worden met monitoring van vaste locaties. Als een vertraging van enkele maanden tot een jaar voor lief wordt genomen, kan door een combinatie van lopende braakbal- en broedvogelmonitoring aangevuld met lokalere studies een goed beeld verkregen worden van het verloop van veldmuiscyclus en daarmee ook van dreigende piekjaren.

Weren wilde zwijnen met geurstoffen

In Duitsland wordt een groot aantal geurmiddelen aangeboden om wilde zwijnen te weren of te lokken. Het Faunafonds wil graag meer inzicht hebben in de beschikbaarheid, kosten, toelaatbaarheid en ervaringen in Duitsland met deze middelen omdat de overlast en schade door wilde zwijnen in de afgelopen decennia in Nederland is toegenomen. Traditionele afweermiddelen zoals rasters bieden niet altijd voldoende soelaas. De geurmiddelen worden in Duitsland toegepast om schade aan gewassen te voorkomen en te beperken, om de verkeersveiligheid te vergroten en om wilde zwijnen naar afschotplaatsen te lokken. Er is een rapport be-

schikbaar met daarin gegevens over beschikbaarheid, kosten en ervaringen met een aantal middelen die in Duitsland op de markt zijn en waarvan wordt beweerd dat ze effectief kunnen worden ingezet als afweer- (10 stuks) dan wel lokmiddel (9 stuks) voor wilde zwijnen. De afweermiddelen betreffen reuk- of geurgordijnen (“duftzaun”). De lokmiddelen moeten worden vermengd en ingegraven met het bijvoer, uitgestrooid worden aan de rand van gevoelige percelen of op schuurbomen worden gesmeerd.

Het blijkt dat beweringen over de effectiviteit van afweermiddelen niet stoen op wetenschappelijk onderzoek, maar veeleer op ervaring. Dit geeft onvoldoende basis om toepassing van dit soort middelen in Nederland aan te bevelen met uitzondering van ADAC - Hagopur Duftzaun. Dit middel wordt in Duitsland op een dusdanige grote schaal toegepast, dat een veldexperiment in Nederland naar de mening van het bestuur van het Faunafonds is gerechtvaardigd. In het kader van de Wet Gewasbeschermingsmiddelen moet dit middel worden voorgelegd aan de Commissie Toelating Gewasbeschermingsmiddelen met de vraag of toepassing in Nederland is toegestaan alvorens een veldexperiment kan worden uitgevoerd. Een proef met lokmiddelen wordt niet aanbevolen. Het bestuur acht dit een taak voor de agrarische sector.

Effectiviteit van de Rodenator Pro™

De Rodenator Pro™ is een apparaat waarmee een mengsel van propaan en zuurstof in ondergrondse gangen van knaagdieren wordt geblazen en tot ontsteking wordt gebracht. De schokgolf als gevolg van deze ontploffing kan de dieren in de gangen binnen het bereik van de schokgolf doden en het gangenstelsel vernietigen. Het Ministerie van LNV heeft het Faunafonds gevraagd te adviseren over de geschiktheid van de Rodenator Pro™ bij de bestrijding van mollen. Sinds enige tijd is de Rodenator Pro™ als middel in de wet opgenomen om de overlast van woelratten tegen te gaan. Dit heeft geleid tot een maatschappelijke discussie over de geschiktheid van dit middel bij de bestrijding van mollen.

Het Faunafonds heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de Rodenator Pro™ wat betreft (1) wat is de effectiviteit bij de bestrijding van mollen?, (2) wordt onnodig lijden voorkomen?, (3) wat zijn de effecten op afstand van enkele meters van het ontstekingspunt? Om antwoord te geven op deze vragen is de Rodenator Pro™

getest op tien in het wild gevangen mollen die in een kooitje zijn ingegraven in bestaande mollenritten in kleigrond. Zes mollen werden direct gedood, vier waren nog in leven en zijn geëuthanaseerd. De drukgolf veroorzaakte bij alle mollen longoedeem en –bloedingen. Het maximale ontploffingsgebied betrof een cirkel met een straal van 4,4 m in het horizontale vlak. De mollen binnen dit gebied worden op slag gedood. Omdat de kans vrij klein is dat mollen zich binnen ca. 3 m van het ontstekingspunt bevinden, lijkt de effectiviteit van de Rodenator Pro™ voor de bestrijding van mollen beperkt. Diverse factoren kunnen van invloed zijn op de resultaten zoals de diepte, vorm en richting, mate van kronkeling van de ritten, de mate van kronkeling en aantal aftakkingen, grondsoort en type begroeiing. Mollen die zich in het ontploffingsgebied bevinden worden door de drukgolf direct gedood en er is geen sprake van onnodig lijden. Mollen net buiten het gebied met zichtbare schade worden niet direct gedood. Echter, in een normale veldsituatie is de kans dat een mol zich net buiten het ontploffingsgebied bevindt vrij klein. Door het aanpassen van de gebruiksaanwijzingen in de handleiding kan de effectiviteit van de Rodenator Pro™ worden verhoogd.

Indien een gangenstelsel systematisch en oppervlaktedekkend met de Rodenator Pro™ wordt behandeld dan zullen de meeste mollen snel worden gedood. Het vernietigen van de mollenritten kan als bijkomend voordeel hebben dat woelratten zich minder snel met de gangenstelsels van mollen kunnen verspreiden. Ook bij de bestrijding van muskusratten en bruine ratten kan de (gedeeltelijke) vernietiging van het gangenstelsel snelle verspreiding voorkomen.

Evaluatie raster De Deelen, Axelse Kreek, Hoogwaterzone de Wieden

De aantallen Grauwe Ganzen die in Nederland broeden nemen sinds enkele decennia sterk toe. Deze groei heeft geleid tot een toename in het aantal schademeldingen. In toenemende mate wordt er op aangedrongen om aantalregulerende maatregelen te nemen. Uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van het opgroeiend biotoop van ganzenkuikens in belangrijke mate het uitvliegssucces bepaalt (SOVON-rapport “Grenzen aan de groei”, 2006). Gericht ingrijpen om Grauwe Ganzen met jongen te beletten om vanuit natuurgebieden naar gebieden met een hoge graskwaliteit te lopen lijkt een succesvolle methode om het uitvliegssucces te beperken. Indien kui-

kens uitsluitend op natuurlijke vegetatie zijn aangewezen zal hun overleving een lager en meer natuurlijker niveau hebben in vergelijking tot hun overleving op voedselrijk grasland. In 2007 is op een drietal plaatsen in het land een driejarig onderzoek gestart naar het afschermen van het opgroei-habitat door het plaatsen van een raster. Hierdoor worden ganzenfamilies belet om naar voedselrijk grasland te zwemmen of te lopen. De verwachting is dat de jongenproductie hierdoor aanzienlijk af zal nemen en daarmee op termijn ook de omvang van de broedpopulatie. Als gevolg hiervan zal de schade aan grasland en akkerpercelen in de drie gebieden evenredig afnemen. De eerste resultaten in de Axelse Kreek laten zien dat de schade op de landbouwpercelen inderdaad lijkt af te nemen. Voor de Deelen lijkt daarvan nog geen sprake. Voor de Hoogwaterzone De Wieden laten de eerste resultaten ook een afname van de schade in de directe nabijheid van het raster zien, maar is de schade wat verder weg van het raster toegenomen. Een verklaring hiervoor is na één jaar nog moeilijk te geven. Het blijkt dat de schade op de landbouwpercelen met name wordt veroorzaakt door nog niet gepaarde en niet broedende solitair levende ganzen die de omgeving “verkennen”.

Ontwikkelen taxatiemethode voor grasland in zomerperiode

Het bestuur kent voor wat betreft de schadevaststelling aan grasland drie perioden waarop de taxateur een oordeel moet geven. De voorjaarschade, de zomerschade en de herfstschade. De voorjaarschade is over het algemeen de schade aan de eerste snede. De taxateur komt daarvoor een aantal malen op het bedrijf en stelt met behulp van de grashoogtemeter vast welk deel van het grasgewas ten opzichte van de referentiepunten (onbeschadigde deel) als verlies moet worden aangemerkt. Dat is een relatief eenvoudige werkwijze. Ingewikkelder is het om de schade in de zomer vast te stellen. Immers de weidepercelen worden om de drie tot vier weken ingeschaard of gemaaid voor ruwwoederwinning. Op dit moment wordt van de taxateur gevraagd regelmatig een bezoek aan de beschadigde percelen te brengen en gedurende de gehele zomerperiode éénmaal de zomerschade vast te stellen. In veel gevallen leidt dit tot onduidelijkheid in de gevolgde stappen en de procedure. Daarom heeft het bestuur de Animal Science Group gevraagd te bezien of op basis van ervaringscijfers kengetallen kunnen worden gevonden die een taxateur

kunnen helpen de schade aan het grasland in de zomer vast te stellen. Dit onderzoek zal naar verwachting in 2009 worden afgerond. Omdat het Faunafonds het beleid voert dat geen schade kan worden getaxeerd op percelen die worden beweide is de Animal Science Group ook gevraagd onderzoek te doen naar de vraag of hiervoor een oplossing kan worden gevonden. Inmiddels is duidelijk geworden dat de Animal Science Group niet in staat is betrouwbare parameters te verschaffen om de schade te bepalen op percelen die worden beweide.

Bijzonder hoogleraar Faunabeheer Wageningen Universiteit

Deze leerstoel is in 2007 door de KNJV aangeboden aan Wageningen Universiteit en houdt zich bezig met de ecologische, beheersmatige en financieel-economische aspecten van faunabeheer. Prof. Ron Ydenberg, Simon Fraser University, Vancouver, zal deze leerstoel voor vijf jaar bekleden. Het Faunafonds financiert een tijdelijke onderzoeker (AIO) voor vier jaar. Deze AIO zal de beheersmaatregelen voor ganzen in ruimte en tijd in relatie tot voedselkwaliteit, verjaging en predatie bestuderen met behulp van experimenten met brandganzen. Andere onderzoeksonderwerpen zijn de ecologie van ziektes bij wilde zwijnen en wilde eenden, de rol van muizen en grazende koeien in natuurgebieden bij de verspreiding van teken met de ziekte van Lyme en de dynamiek van brandganspopulaties op internationale schaal in relatie tot trekgedrag en de intensiteit van ouderzorg. In het verslagjaar is een aantal malen overleg gevoerd met de hoogleraar van de bijzondere leerstoel.

In het kader van de voorlichting door het Faunafonds kunnen twee zaken worden vermeld.

Nieuwe website

Sinds de start van het Faunafonds heeft het Faunafonds een eigen website, te bereiken via www.faunafonds.nl. Deze website is in 2002 gebouwd en sindsdien heeft de site een steeds belangrijker plaats in de voorlichtingsactiviteiten van het Faunafonds gekregen. Bovendien hebben de ontwikkelingen op het gebied van websitebeheer niet stil gestaan. Hierdoor was de website enigszins gedateerd en kon deze niet meer voldoen aan de geplande technologische ontwikkelingen van het Faunafonds, zoals het digitaal inzenden van onder meer verzoekschriften. Voorgaande is voor het Faunafonds aanleiding geweest een nieuwe website te (laten) bou-

wen. Aanvankelijk was het de bedoeling dat deze nieuwe website tegelijkertijd met de nieuwe Handreiking Faunaschade online te laten gaan. Verschillende wijzigingen in het beleid hebben er echter toe geleid dat het uitbrengen van de handreiking is vertraagd. Het bestuur heeft daarop besloten om deze koppeling los te laten en in een eerder stadium over te gaan tot het bouwen van de website.

In samenwerking met de webbouwer Natuurnetwerk is begonnen met het bouwen van een website die op termijn ondermeer de mogelijkheid biedt voor een interactieve versie van de handreiking, een applicatie voor digitaal inwinnen van verzoekschriften en een afgeschermd deel voor externen (zoals taxateurs en agrariërs) krijgt. Daarnaast diende de site over een eenvoudige mogelijkheid te beschikken om aanpassingen door te voeren en nieuwe documenten toe te voegen.

Bij de opbouw van de site is getracht een toegankelijk, overzichtelijk en volledig beeld te schetsen van de werkzaamheden van het Faunafonds. In de bestuursvergadering van 2 december 2008 is de vernieuwde website gepresenteerd aan het bestuur van het Faunafonds. Dezelfde dag is de vernieuwde site gelanceerd.

In de maand december 2008 is de website in totaal 1096 keer bezocht, wat gemiddeld neer komt op 35,35 bezoekers per dag. Het merendeel van de bezoekers (46,90%) kwam via direct verkeer op de website terecht, 39,69 % via zoekmachines en 13,41% via verwijzende websites. Gemiddeld zijn de bezoekers 3 minuten en 16 seconden op de website geweest. Voor een deel zullen deze bezoeken geleid hebben tot het downloaden van een verzoekschrift faunaschade. Exacte cijfers van het aantal verzoekschriften dat vanaf de website is gedownload zijn niet bekend. Getracht wordt hierover in het jaarverslag 2009 iets te kunnen melden. Verder is de verwachting dat bezoekers veelal informatie hebben gezocht over de wijze waarop schade aan gewassen kan worden voorkomen of beperkt.

Nieuwe Handreiking Faunaschade

In juli 2002 heeft het bestuur ter voorlichting van grondgebruikers het Handboek Faunaschade uitgebracht en is de inhoud van het Handboek tegelijkertijd ook gepubliceerd op de website van het Faunafonds. Het handboek is inmiddels uitgegroeid tot het document over de methoden voor het voorkomen en beper-

ken van schade door in het wild levende dieren. Na zeven jaar is het handboek dringend aan herziening toe. Bovendien is de oplage van 10.000 stuks inmiddels geheel op. Een derde reden voor herziening van het handboek is dat de rechterlijke macht in toenemende mate gebruik maakt van het handboek. Op zich een goede zaak echter de laatste tijd ontwikkelt de rechtspraak zich in een richting die het bestuur ongewenst acht. Als een bepaalde combinatie diersoort/beschadigd gewas niet in het handboek is vermeld neemt de rechter aan dat een agrarisch ondernemer niet had kunnen weten dat die diersoort schade kan toebrengen aan dat specifieke gewas. Deze ontwikkeling in de rechtspraak gaat naar de mening van het bestuur geheel voorbij aan de eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer. Immers hij is als eerste verantwoordelijk voor zijn gewassen en voor het voorkomen en beperken van schade daaraan. In de nieuwe handreiking zal uitdrukkelijk worden vermeld dat de handreiking uitsluitend is bedoeld als voorlichtingsmiddel voor grondgebruikers. Ook zal de verwijzing naar het handboek uit de beleidsregels worden geschrapt. Rechters zagen met name in deze verwijzing aanleiding het handboek als onderdeel van de beleidsregels aan te merken. Ook de benaming van het handboek zal worden aangepast in een poging het gewenste effect te versterken. De nieuwe handreiking zal omstreeks september 2009 worden uitgebracht.

Presentaties over het Faunafonds door medewerkers

Regelmatig verzorgen medewerkers inleidingen voor afdelingen van landbouworganisaties, wildbeheereenheden en overige belangstellenden. In het verslagjaar zijn op deze wijze een achttal presentaties verzorgd. Naar aanleiding van een ingezonden artikel in de Nieuwe Oogst is een bijeenkomst met een aantal agrariërs georganiseerd in West Noord-Brabant. Bij deze bijeenkomst die ook door de voorzitter en de secretaris van het Faunafonds zijn bijgewoond zijn onduidelijkheden in de procedure en in de wijze van taxeren toegelicht.

Perscontacten

In het verslagjaar heeft het Faunafonds regelmatig de pers gehaald. Deels in positieve zin omdat een ondernemer zeer tevreden was over de wijze waarop zijn verzoek om een tegemoetkoming in de schade was afgehandeld, deels in negatieve zin omdat een andere aanvrager een afwijzing op zijn verzoek had ontvangen.

20 Verder heeft het orgaan van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging een interview met de voorzitter en de secretaris gepubliceerd. Eénmaal heeft de secretaris een radio-interview gegeven aan de regionale omroep Zeeland over de toegenomen schade aan fruitgewassen in 2008 in die provincie.

Het bestuur en medewerkers menen dat in 2009 nog meer aandacht moet worden besteed aan de contacten met de pers. De te ontwikkelen communicatiestrategie en het daaraan gekoppelde communicatieplan zullen hiervoor de aanzet moeten geven.

3.5. Overige taken van het Faunafonds

De Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit heeft het bestuur van het Faunafonds gevraagd afgeleid van de wettelijke taken een aantal andere taken permanent op zich te nemen. Dit betreft in hoofdzaak taken die in het verleden door het Jachtfonds werden uitgevoerd en die betrekking hebben op de volgende onderwerpen: onderhoud rasters, gedoogovereenkomsten dassen, gedoogovereenkomsten edelherten en preventieve maatregelen rotganzen Texel. Na de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet heeft het Faunafonds stilzwijgend deze taak overgenomen, maar de Minister heeft in 2005 het Faunafonds formeel verzocht deze taken over te nemen.

Onderhoud rasters

Ter voorkoming en beperking van schade door edelherten en wilde zwijnen is ten tijde van het Jachtfonds ca. 200 km afrastering aangebracht op de Veluwe. Deze rasters die veelal op particuliere gronden staan werden door het Jachtfonds onderhouden. Na 1 april 2002 is het onderhoud van de rasters door het Faunafonds overgenomen. Jaarlijks vindt een inspectie van alle rasters plaats en wordt bezien welk deel van het raster moet worden vervangen. Inspectie en onderhoud vindt plaats door Arfman Holten. Wordt in de loop van het jaar schade aan een raster gemeld dat wordt Arfman verzocht de reparatie daarvan ter hand te nemen. Op plaatsen waar geen raster kan worden geplaatst, bij wegovertgangen en dergelijke zijn betonnen roosters aangebracht.

Gedoogovereenkomsten dassen

Het Faunafonds heeft met ingang van 2006 opnieuw overeenkomsten voor de periode van vijf jaar afgesloten met grondgebruikers die een dassenburcht of één of

meer dassenpijpen op hun gronden hebben. In de loop van het verslagjaar is een fors aantal aanvragen voor het afsluiten van een dassenovereenkomst ontvangen. In totaal is in 2008 met 540 grondgebruikers een dassengedoogovereenkomst afgesloten.

Gedoogovereenkomsten edelherten

Het Faunafonds heeft in 2006 met 27 ondernemers op de Veluwe overeenkomsten afgesloten voor het medegebruik van landbouwpercelen door edelherten. De landbouwpercelen zijn voorzien van een wilde zwijnenkerend raster wat geen belemmering vormt voor edelherten. Voor de schade die edelherten aan de gewassen veroorzaakten is met deze ondernemers een overeenkomst gesloten. In de overeenkomst zijn afspraken gemaakt over het toelaten van de edelherten op de gewassen en de wijze waarop de schade door de edelherten zal worden gecompenseerd.

Taxaties van de overeenkomsten die in het kader van de opvang van overwinterende ganzen worden verricht

Met de directie Natuur en de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV is afgesproken dat het Faunafonds opdracht verleent de schade door overwinterende ganzen en smienten in de aangewezen ganzenfoeragegebieden op percelen waarvoor grondgebruikers een opvangovereenkomst voor het opvangen van overwinterende ganzen en smienten laat vaststellen. De kosten daarvan worden aanvankelijk door het Faunafonds voorgeschoten en achteraf gedeclareerd bij de Dienst Regelingen.

4 Bedrijfsvoering

4.1. Secretariaat

Het secretariaat kijkt met een tevreden gevoel terug op 2008. Een jaar waarin:

- 4845 verzoekschriften werden ontvangen (een stijging ten opzichte van 2007 van 18,75%).
- 2093 telefoongesprekken werden afgehandeld.
- 4148 dossiers werden uitbetaald (28% meer dan vorig jaar).
- 90% van alle appel- en perenschades zijn uitbetaald binnen 4 maanden na constatering van de schade.
- De doorlooptijd van de betaling is afgenomen van ruim twee weken naar ongeveer 1 werkdag.
- De beschrijvingen van de administratieve processen volledig zijn vernieuwd.
- Twee medewerkers zijn aangesteld en ingewerkt.

Deze prestatie werd neergezet in een periode dat het Faunafonds te kampen had met behoorlijke technische tegenslagen. Als gevolg daarvan was het Faunafonds ongeveer 7 werkdagen niet telefonisch bereikbaar en kon er ongeveer 20 werkdagen niet worden gekopieerd en geprint. De technische tegenslagen waren het gevolg van fouten bij de afdeling die binnen LNV verantwoordelijk is voor de automatisering. Hierover zijn inmiddels gesprekken gevoerd met de bewuste afdeling. De situatie is sinds het laatste kwartaal van 2008 niet meer voorgekomen.

Formatie van het secretariaat

De formatie van het secretariaat van het Faunafonds is bepaald op 12 fte permanent en 2,6 fte tijdelijk. De tijdelijke formatie heeft betrekking op de coördinator onderzoek (0,6 fte) en de beleidsmedewerker faunazaken (1 fte), die beiden voor drie jaren op detacheringbasis bij het secretariaat tewerk gesteld zijn.

Daarnaast ontvangt het Faunafonds van 2008 tot en met 2011 jaarlijks € 120.000,- voor het zelf uitvoeren van de intake van verzoekschriften en de betalingen van tegemoetkomingen. Hiervoor is 1 fte tijdelijk ingevuld. Tevens huurt het Faunafonds regelmatig, afhankelijk van het werkaanbod, een administratieve kracht in op uitzendbasis.

4.2. Informatisering en automatisering

De verzoekschriften faunaschade worden ingevoerd in het Faunafonds2000 systeem, een op MS-Access en

SQL-server gebaseerd automatiseringsprogramma. Voor het beheer en onderhoud van dit programma wordt een extern bedrijf ingeschakeld.

In het verslagjaar 2008 zijn diverse verbetering doorgevoerd die ervoor zorgen dat het systeem steeds efficiënter en effectiever werkt. Een voorbeeld daarvan zijn de betalingen; dit is inmiddels zo geregeld dat betalingen vanuit het Faunafonds2000 systeem direct zijn in te lezen in het electronic banking-systeem van de bank.

LNV loket

Met het LNV-loket zijn afspraken gemaakt over de afhandeling van telefoongesprekken. Het LNV-loket heeft een doorverwijsfunctie naar het Faunafonds en beantwoordt alleen algemene vragen. Het loket stuurt op verzoek het verzoekschrift Faunaschade en een topografische bedrijfskaart van de gecombineerde opgave toe. In 2008 heeft het LNV loket 1556 telefoongesprekken afgehandeld over het Faunafonds. Daarvan waren 756 verzoeken om verzoekschriften en 29 verzoeken om een bedrijfskaart op te sturen. 453 keer werd gebeld waarbij algemene/inhoudelijke informatie is verstrekt met betrekking tot de aanvraagprocedure, betalingen, bezwaren, invullen van formulieren, statusinformatie, ganzenvergoedingen over de jaren 2005/2006 en voorwaarden waaronder een tegemoetkoming kan worden verleend. In 44 gevallen werd de beller met het Faunafonds doorverbonden. 186 telefooncontacten zijn niet nader gespecificeerd. Met name in het eerste kwartaal van 2008 werd het LNV-loket veel benaderd. In de perioden daarna werd het LNV-loket steeds minder benaderd dan van tevoren geprognostiseerd. Vanaf de tweede helft van 2008 zijn er geen verzoeken meer geweest om het opsturen van een bedrijfskaart.

5 Sociaal Jaarverslag

22

5.1. Personeel

In hoofdstuk 4 is ingegaan op het secretariaat van het Faunafonds als organisatieonderdeel. Hier zal worden ingegaan op personeelszaken.

Het aantal medewerkers dat eind 2007 voor het secretariaat van het Faunafonds werkzaam was bedroeg in totaal 18 (8 vrouwen en 10 mannen).

Minimaal één keer per jaar wordt met alle medewerkers een ontwikkelingsgesprek gevoerd.

Bij het secretariaat zijn vier consultants werkzaam. De indeling van de werkgebieden is als volgt. De consultant voor Noord treedt namens het Faunafonds op in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. De consultant Oost werkt in de provincies Overijssel, Gelderland en Utrecht. De consultant West werkt in de provincies Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland. De consultant Zuid in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

5.2. Arbeidsomstandigheden

Het secretariaat van het Faunafonds is gehuisvest in het BurgRaadtgebouw in Dordrecht. Dit betreft een verzameltankoorpand. Gemiddeld bevinden zich per dag 250-300 personen in het pand. Het pand is een modern kantoorpand dat is gelegen tegenover het NS station Dordrecht. De bereikbaarheid met openbaar vervoer is uitstekend. Aan de zij- en achterkant van het pand zijn voldoende parkeerplaatsen beschikbaar. In maart 2008 is een risico-inventarisatie voor de gebouwonderdelen, waarin het secretariaat van het Faunafonds is gehuisvest, uitgevoerd. Hieruit zijn geen bijzondere risico's naar voren gekomen. Wel is op een aantal plaatsen aanpassing in de werkplek voorgesteld. Deze zijn alle opgevolgd.

5.3. Bedrijfs hulpverlening

In het pand is een bedrijfs hulpverleningsorganisatie opgezet. Binnen die organisatie zijn ontruimers, bedrijfs hulpverleners en EHBO'ers actief. De secretaris van het Faunafonds is ploegleider voor de EHBO'ers in het pand.

Door het vertrek van de Dienst Regelingen, die ook de bevelvoerder BHV leverde is de BHV-organisatie thans in herstructurering. Door de vele "kleine" huurders is de BHV-organisatie zoals die voorheen bestond thans niet meer haalbaar en betaalbaar. Daarom is besloten uit-

sluitend nog te werken met personen die de basis BHV-training hebben gevolgd. De vijf personen met een EHBO diploma blijven beschikbaar maar dit aantal zal niet worden uitgebreid. Medio 2008 is door de huurders gezamenlijk opdracht gegeven offerte uit te brengen voor het schrijven van een nieuw BHV-plan voor alle huurders gezamenlijk.

5.4. Ondernemingsraad

Het Faunafonds kent, gelet op de omvang van het secretariaat geen eigen ondernemingsraad, maar maakt deel uit van de ondernemingsraad van de Directie Natuur. De medewerkers van het Faunafonds worden in de ondernemingsraad vertegenwoordigd door een medewerker van het secretariaat van het Faunafonds.

5.5. Personeelsvereniging

Het Faunafonds kent geen eigen personeelsvereniging. Enkele medewerkers van het secretariaat zijn lid van de LNV-vereniging LAVIVO in Den Haag.

6 Financieel verslag 2008

Inhoudsopgave

23

A	Balans per 31 december 2008	24
B	Staat van baten en lasten over het jaar 2008	25
C	Grondslagen voor de financiële verslaggeving	26
D	Toelichting op de balans per 31 december 2008	27
E	Niet uit de balans blijkende verplichtingen	29
F	Toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2008	29

24 **A BALANS PER 31 DECEMBER 2008 (na resultaatbestemming)**

<i>ACTIVA</i>	31 december		31 december	
	€	2008	€	2007
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen	279.266			18.617
Liquide middelen	626.044		1.069.734	
		<u>905.310</u>		<u>1.088.351</u>
 <i>PASSIVA</i>				
BESTEMMINGSFONDS		899.108		952.317
KORTLOPENDE SCHULDEN		6.202		136.034
		<u>905.310</u>		<u>1.088.351</u>

B STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2008

BATEN	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Wettelijke taken			
Bijdragen LNV en provincies tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten	11.110.451	11.189.500	5.204.120
Bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding	512.955	510.000	511.830
Bijdrage LNV overige bestuurskosten	75.606	80.000	65.000
Bijdrage LNV secretariaatkosten*)	246.864	270.000	224.434
Bijdrage LNV intake en uitbetaling	10.343	120.000	-
Bijdrage LNV kosten derden	1.371.472	1.400.000	1.179.191
Financiële baten*)	95.756	10.000	49.427
	<u>13.423.447</u>	<u>13.579.500</u>	<u>7.234.002</u>
Opdrachten derden			
Bijdrage LNV preventie schade beschermde dieren (rasters)	227.828	230.000	182.161
Bijdrage LNV gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	604.380	385.000	503.182
Bijdrage LNV ganzenopvangovereenkomsten	1.451.389	987.000	1.206.741
Bijdrage LNV PSAN	532.970	745.000	1.064.475
	<u>2.816.567</u>	<u>2.347.000</u>	<u>2.956.559</u>
Totale baten	<u>16.240.014</u>	<u>15.926.500</u>	<u>10.190.561</u>

LASTEN	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Wettelijke taken			
Tegemoetkoming schade beschermde inheemse diersoorten	11.206.207	11.189.500	5.253.547
Onderzoek, voorlichting en opleiding	566.164	510.000	497.825
Bestuur	75.606	80.000	65.000
Secretariaat	246.864	280.000	224.434
Secretariaat Intake en uitbetaling	10.343	120.000	-
Kosten derden (taxateurs)	1.371.472	1.400.000	1.179.191
	<u>13.476.656</u>	<u>13.579.500</u>	<u>7.219.997</u>
Opdrachten derden			
Preventie schade beschermde dieren	227.828	230.000	182.161
Gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	604.380	385.000	503.182
Ganzen opvangovereenkomsten	1.451.389	987.000	1.206.741
PSAN	532.970	745.000	1.064.475
	<u>2.816.567</u>	<u>2.347.000</u>	<u>2.956.559</u>
Totale lasten	<u>16.293.223</u>	<u>15.926.500</u>	<u>10.176.556</u>
Totale baten	<u>16.240.014</u>	<u>15.926.500</u>	<u>10.190.561</u>
Totale lasten	<u>16.293.223</u>	<u>15.926.500</u>	<u>10.176.556</u>
RESULTAAT	<u>(53.209)</u>	<u>-</u>	<u>14.005</u>
Resultaatbestemming			
Bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding	512.955		511.830
Kosten onderzoek, voorlichting en opleiding	(566.164)		(497.825)
Onttrekking respectievelijk toevoeging aan de bestemmingsfonds	<u>(53.209)</u>		<u>14.005</u>

*) De som van de in de begrotingskolom opgenomen bedragen van secretariaatkosten en financiële baten is gelijk aan de onder de lasten opgenomen bedrag aan secretariaatskosten ad € 280.000.

C GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

Wettelijke taken

De wettelijk taken van het Faunafonds betreffen:

- het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door dieren;
- het in de daarvoor in aanmerking komende gevallen verlenen van tegemoetkomingen in geleden schade, aangericht door dieren behorende tot beschermde inheemse diersoorten;
- gedeputeerde staten van de provincies van advies te dienen over de uitvoering van aan hen bij wet opgedragen taken;
- De Minister van LNV van advies te dienen bij het ontwerp van algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen.

Financiering

De lasten van het Faunafonds worden door de Minister van LNV gefinancierd tot ten hoogste de door het Ministerie goedgekeurde begroting (zoals opgenomen op pagina 25), verminderd met ontvangen financiering van derden, met uitzondering van betaalde tegemoetkomingen en gerelateerde taxatiekosten wegens schade door beschermde inheemse diersoorten en de projectkosten PSAN, waarvoor een open eind regeling geldt.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij in de onderstaande toelichting anders is vermeld.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. De voorziening wordt bepaald op grond van een individuele beoordeling van de openstaande vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het Faunafonds.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN BATEN EN LASTEN

Lasten

Lasten worden aan het verslagjaar toegerekend voor zover zij tot betalingen in dat verslagjaar hebben geleid, met uitzondering van de kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding die aan het verslagjaar worden toegerekend op basis van het baten en lasten stelsel.

Baten

Baten worden aan het verslagjaar toegerekend naar gelang de gerelateerde subsidiabele lasten aan het verslagjaar zijn toegerekend, met inachtneming van het onder “financiering” vermelde, met uitzondering van de te ontvangen bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding, welke aan het verslagjaar zijn toegerekend afgeleid van het aantal uitgegeven jachtakten.

D TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2008

27

ACTIVA

Vorderingen	31 december 2008 €	31 december 2007 €
Ministerie van LNV-DN	262.481	-
Ministerie van LNV-DR	16.785	18.617
Saldo per 31 december	279.266	18.617

De vordering op het Ministerie LNV-DN is als volgt te specificeren:

Boekjaar	Totale baten volgens jaar- rekening boekjaar €	Af: financiële baten volgens jaarrekening boekjaar €	Af: ontvangen van provincies in boekjaar €	Af: ontvangen voorschotten van Ministerie van LNV-DN in boekjaar €	Saldo te vorderen/ betalen LNV- DN per 31 december 2007 €	Af: ontvangen van Ministerie LNV-DN in 2008 inzake afrekening voorgaande jaren €	Saldo te vorderen/ betalen LNV-DN per 31 december 2008 €
2006					-8.865	8.865	0
2007					-127.169	127.169	0
2008 (totaal)	16.240.014	-95.756					
Af: 2008 DR	-15.036	-					
2008 DN	16.224.978	-95.756	-241	-15.866.500			262.481
					-136.034	136.034	262.481

Het bedrag 2008 ad € 15.036 dat ten laste komt van Dienst Regelingen betreft taxatiekosten project PSAN ad € 6.081 en kooikers- en valkeniersakten ad € 8.955. De toelichting van het project PSAN is opgenomen onder de toelichting op de staat van baten en lasten over het jaar 2008. De vordering op Dienst Regeling is afzonderlijk in de balans gepresenteerd.

De vordering op het Ministerie LNV-DR is als volgt te specificeren:

	2008 €	2007 €
Saldo per 1 januari	18.617	-
Taxatiekosten project PSAN	6.081	841.823
Uitzendkrachten project PSAN	-	4.239
Kooikers- en valkeniersakten	8.955	7.830
Af: ontvangen	(16.868)	(835.275)
Saldo per 31 december	16.785	18.617

In 2008 zijn taxatiekosten van het project PSAN vrijwel volledig door het Ministerie LNV-DN vergoed (in 2007 door Ministerie LNV-DR).

Liquide middelen	31 december 2008 €	31 december 2007 €
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersrekening I	72.278	137.208
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersrekening II	6.749	759.666
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersdeposito I	352	169.687
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersdeposito II	6	3.173
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersdeposito III	31	-
ABN AMRO Bank N.V., ondernemersdeposito IV	4.637	-
Rabobank N.V., rekening-courant I	343.977	-
Rabobank N.V., rekening-courant II	198.014	-
	<u>626.044</u>	<u>1.069.734</u>

Het saldo van de rekeningen staat ter vrije beschikking van het Faunafonds, dat wil zeggen dat geen sprake is van geblokkeerde gelden of verstrekte garanties. Eind 2008 is het Faunafonds van bankrelatie verwisseld van de ABN AMRO naar de Rabobank. Met deze laatste bank zijn afspraken gemaakt over rentevergoedingen. Deze houden in dat de rente achteraf afhankelijk van het saldo van de rekening zal worden berekend. Bij deze bank zullen derhalve geen overboekingen naar depositorekeningen meer plaatsvinden.

PASSIVA

BESTEMMINGSFONDS	2008 €	2007 €
Saldo per 1 januari	952.317	938.312
Bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding	512.955	511.830
Kosten van onderzoek, voorlichting en opleiding	(566.164)	(497.825)
Saldo per 31 december	<u>899.108</u>	<u>952.317</u>

De bijdragen LNV onderzoek, voorlichting en opleiding hebben voor een bedrag van € 504.000 (2007 en 2006: idem) betrekking op jachtakten en voor een bedrag van € 8.955 (2007: € 7.830) op kooikers- en valkeniersakten.

Tenslotte heeft het bestuur besloten in 2009, evenals in 2007 en 2008 de detachering van de coördinator onderzoek voor 0,6 fte te continueren ten laste van het bestemmingsfonds.

KORTLOPENDE SCHULDEN	31 december 2008 €	31 december 2007 €
Ministerie van LNV-DN	0	136.034
Ministerie van LNV-Directie IFZ	6.202	0
Saldo per 31 december	<u>6.202</u>	<u>136.034</u>

De schuld aan het Ministerie van LNV Directie IFZ betreft terug te betalen bijdrage kosten huisvesting Faunabeheereenheid Zuid-Holland.

E NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Ganzen opvangovereenkomsten

Met ingang van het seizoen 2007/2008 is de uitvoering van de ganzenopvangovereenkomsten onder verantwoordelijkheid van de provincie gebracht (PSAN). De provincies hebben besloten dat de Dienst Regelingen de PSAN voor de provincies zullen uitvoeren. Het gaat daarbij uitsluitend om zesjarige overeenkomsten. Het Faunafonds is verzocht de taxatie van de schadecomponent in de ganzenovereenkomsten vast te stellen. In tegenstelling tot voorgaande jaren is bepaald dat de schadecomponent aan een maximum zal zijn gebonden. Omdat een aantal grondgebruikers verwachten dat de schadecomponent hoger zal zijn dan het ha-maximum hebben zij afgezien van het afsluiten van een overeenkomst en zullen zij zich tot het Faunafonds wenden voor een tegemoetkoming in de schade. Hierdoor is het beroep op de Faunafonds-regeling in 2008 verhoogd. Voor het seizoen 2008/2009 is het ha-maximum aanzienlijk opgetrokken. Daardoor is het animo voor de PSAN voor dit seizoen aanzienlijk gestegen en zal het beroep op het Faunafonds weer afnemen.

Voor de opvang van rotganzen en taigarietganzen zijn via drie agrarische natuurverenigingen met individuele grondgebruikers op de Waddeneilanden en met twee individuele grondgebruikers in Zeeland en Noord-Brabant opvangovereenkomsten afgesloten ingaande 1 oktober 2008 voor het seizoen 2008/2009. De resterende verplichtingen per 31 december 2008 bedragen circa € 1.300.000.

Dassen gedoogovereenkomsten

Het Faunafonds heeft per 1 januari 2006 met individuele grondgebruikers gedoogovereenkomsten afgesloten tot 31 december 2010. De resterende verplichtingen per balansdatum bedragen circa € 1.000.000 voor 2009 en 2010.

Edelherten gedoogovereenkomsten

Met een dertigtal individuele grondgebruikers op de Veluwe zijn per 1 januari 2006 gedoogovereenkomsten voor edelherten afgesproken. De overeenkomst geldt in beginsel voor vijf jaar. Jaarlijks wordt nadat de eigen verklaring is overgelegd, de gedoogvergoeding uitgeteerd. De resterende verplichtingen per 31 december 2008 bedragen circa € 65.000 per jaar.

Tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten en taxatiekosten

Aangezien tegemoetkomingen en taxatiekosten in de jaarrekening verwerkt worden voor zover betaling heeft plaatsgevonden, is de verplichting inzake schademeldingen en taxaties die hun oorsprong hebben voor 31 december 2008 niet in de balans opgenomen. Voorts is sprake van nog niet afgewikkelde bezwaarschriften en enkele beroepsprocedures. Hoewel het belang van deze verplichtingen aanzienlijk is, is kwantificering van de verplichtingen niet mogelijk.

F TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2008

BATEN

Bijdragen LNV en provincies

Het Ministerie van LNV heeft de begroting goedgekeurd per brief d.d. 28 november 2007, kenmerk DN.2007/3324. De begroting inzake de projectkosten PSAN is aangepast per brief d.d. 4 augustus 2008, kenmerk DN2008/2451. De begroting inzake de tegemoetkomingen in schade beschermde inheemse diersoorten is aangepast per brief d.d. 1 december 2008, kenmerk DN2008/3513. Voorts zijn overschrijdingen van lasten inzake gedoogovereenkomsten (dassen en herten) en ganzen opvangovereenkomsten op 24 september 2008 gemeld aan het Ministerie van LNV en geaccepteerd.

Heffing aanvragers

In de begroting is een te ontvangen bedrag opgenomen ad € 50.000 ter zake van behandelkosten. Alvorens het Faunafonds een bedrag voor behandelkosten kan heffen dient het bedrag bij Ministeriële regeling te worden vastgesteld. Tot op heden is de hoogte van de heffingen nog niet bij ministeriële regeling vastgesteld en derhalve in 2008 niet van toepassing.

Financiële baten

Betreft de bijgeschreven rentevergoeding op de tegoeden bij de ABN AMRO Bank N.V. en bij Coöperatieve Rabobank BA.

WETTELIJKE TAKEN

Tegemoetkomingen schade beschermde inheemse diersoorten

De betaalde tegemoetkomingen in 2008 zijn als volgt te specificeren:

	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Schade wildsoorten	53.298	25.000	44.021
Schade ganzen	8.067.552	9.518.500	3.612.574
Schade zwanen	101.686	82.000	74.419
Schade watervogels	787.485	575.000	639.595
Schade zangvogels	1.853.993	610.000	530.302
Schade specht	5.583	100.000	65.301
Schade kraaiachtigen	111.694	60.000	59.092
Schade overige vogels	6.770	10.000	3.170
Schade zoogdieren	218.146	209.000	225.073
	<u>11.206.207</u>	<u>11.189.500</u>	<u>5.253.547</u>

Toelichting:

De tegemoetkomingen in de schade door wildsoorten en overwinterende ganzen en andere watervogels zijn toegenomen. Opvallend is dat de tegemoetkoming voor hazenschade zijn toegenomen. De reden hiervoor is gelegen in de late start van het groeiseizoen waardoor hazenschade is opgetreden in kiemende akkerbouwgewassen. Het totale bedrag van de overige bejaagbare soorten is nagenoeg gelijk gebleven. De reden dat de tegemoetkomingen voor schade door overwinterende ganzen en andere watervogels is toegenomen is de stijging van de marktprijzen van veevoerders, alsmede slechtere weersomstandigheden, waardoor gewassen zich minder goed hebben kunnen ontwikkelen en ganzen daar schade hebben kunnen veroorzaken. Bovendien is de post schade door ganzen verhoogd met een bedrag van ca. € 2,5 miljoen, doordat een deel van de grondgebruikers wiens gronden zijn aangewezen als ganzenfoeragegebied er niet voor hebben gekozen een PSAN overeenkomst af te sluiten. Zij schatten in dat de maximum ha-bijdrage als schadecomponent van de overeenkomst te laag zal zijn om de volledige schade die de overwinterende ganzen en smienten veroorzaken te compenseren en besloten om die reden geen PSAN overeenkomst af te sluiten.

De schade veroorzaakt door zangvogels is meer dan verdubbeld. Daarbij moet worden opgemerkt dat in de eerste twee maanden van 2008 nog een bedrag ad € 400.000, is betaald aan schade die in 2007 is aangericht. De oorzaak van de schade is gelegen in het feit dat zangvogels in toenemende mate schade veroorzaken in fruit. Het aantal verzoeken voor een tegemoetkoming in de schade is daardoor gestegen. De schade wordt met name veroorzaakt in de perensoort Conference, waarvan het areaal aanzienlijk is uitgebreid. Gebleken is dat deze perensoort bijzonder kwetsbaar is voor vogelschade. Door de nachtvorst in het voorjaar is bovendien een deel van de perenoogst verloren gegaan, waardoor de prijs van de Conferencepeer bijna is verdubbeld.

Voor een uitgebreidere toelichting op de tegemoetkomingen in de schade wordt verwezen naar hoofdstuk 3.1 van het jaarverslag.

Onderzoek, voorlichting en opleiding	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Automatiseringskosten	55.428		29.087
Onderzoekskosten	510.736		468.738
	<u>566.164</u>	<u>510.000</u>	<u>497.825</u>

In zowel 2007 en 2008 is een bedrag opgenomen van € 235.000 voor onderzoek in het kader van het monitoringsprogramma Beleidskader Faunabeheer. Een bedrag ad € 65.000 is bestemd voor de onderzoekscoördinator.

Bestuur	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Bestuurskosten	4.563		6.025
Vergaderkosten	5.054		3.606
Reiskosten bestuursleden	9.536		9.793
Vacatiekosten	26.487		26.322
	<u>45.640</u>	<u>30.000</u>	<u>45.746</u>
Accountantskosten	29.693	25.000	12.162
Advieskosten inzake nieuw controleprotocol	258	5.000	-
Symposia	15	20.000	7.092
	<u>75.606</u>	<u>80.000</u>	<u>65.000</u>

Secretariaat	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Automatisering	79.458	61.000	31.727
Huur- en servicekosten	24.390	115.000	60.479
Uitzendkrachten	-	60.000	11.298
Opleidingskosten	1.570	-	40.099
Afrekening Jachtfonds	-	-	12.861
Notaris-, advocaat- en proceskosten	8.914	15.000	34.049
Bureaunkosten	132.532	29.000	33.921
	<u>246.864</u>	<u>280.000</u>	<u>224.434</u>

De overschrijding van de bureaunkosten is met name veroorzaakt door het niet realiseren van de begrote kosten ad € 50.000 inzake de verhuizing van het secretariaat Faunafonds in 2007. Deze kosten ten bedrage van € 81.000 zijn verantwoord in 2008 omdat de uitgaven in 2008 hebben plaatsgevonden. Voorts zijn de kosten van DICTU ten bedrage van ruim € 30.000 en portokosten ten bedrage van € 18.500 in de post bureaunkosten opgenomen. De onderschrijding van de huur- en servicekosten 2008 is veroorzaakt, omdat ten tijde van de opstelling van de begroting 2008 er nog rekeningmee werd gehouden dat het Faunafonds zelf de huur zou moeten betalen. Inmiddels is gebleken dat de Rijksgebouwendienst/LNV/IFZ de huur voor haar rekening neemt en niet aan het Faunafonds doorbelast. De afrekening Jachtfonds in 2007 betreft de afwikkeling van de nog bestaande rekening-courantverhouding met het Jachtfonds.

Intake en uitbetaling	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Intake en uitbetaling	10.343	120.000	-

De Dienst Regelingen is eind 2007 verhuisd van Dordrecht naar Den Haag. Omdat medewerkers van deze dienst de intake en de uitbetaling van de tegemoetkomingen verzorgden is, na overleg met de Directie Natuur, afgesproken dat het Faunafonds voortaan zelf de intake en de uitbetaling van de tegemoetkoming zal verzorgen. Overeengekomen werd dat het Faunafonds gedurende drie kalenderjaren de kosten, die hiervoor in het verleden aan de Dienst Regelingen werden betaald (€ 120.000 per jaar), ter beschikking worden gesteld van het Faunafonds. Na deze periode moet het Faunafonds deze taken hebben geïncorporeerd in het eigen takenpakket. In 2008 is een begin gemaakt met het digitaal inwinnen van de verzoekschriften. Hiertoe is aan een extern bureau opdracht verleend. De kosten daarvan worden in 2009 betaald. De in 2008 gemaakte kosten hebben betrekking op aanloopkosten voor een automatiseringsproject.

Kosten derden	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Taxatiekosten	1.371.472	1.400.000	1.179.191

OPDRACHTEN DERDEN

Preventie schade beschermde dieren	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Rotganzen verjaging Texel	22.976		5.205
Rasters	204.852		174.781
Overige maatregelen	-		2.175
	227.828	230.000	182.161

Gedoogovereenkomsten (dassen en herten)	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Opvang dassen	541.176		438.319
Opvang edelherten	63.204		64.863
	604.380	385.000	503.182

De lasten inzake de opvangovereenkomsten dassen en edelherten zijn gestegen door een toename van het aantal overeenkomsten in 2008. Tevens is de schadecomponent van deze overeenkomsten ten opzichte van voorgaand jaar toegenomen. De vermoedelijke overschrijding van het toegekende budget is tijdens het verantwoordingsgesprek met de Directeur Natuur op 24 september 2008 gemeld.

Ganzen opvangovereenkomsten	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Beheersvergoeding en schade rotganzen op de wadden	1.337.149		1.077.589
Opvang ganzen individueel	63.482		95.807
	<u>1.400.631</u>	<u>930.000</u>	<u>1.173.396</u>
Project ganzen op de klei	50.758	57.000	33.345
	<u>1.451.389</u>	<u>987.000</u>	<u>1.206.741</u>

Door de gewijzigde systematiek bij de rotganzenopvang Schiermonnikoog (overgang naar PSAN-systematiek) heeft hier een overschrijding plaats gevonden. Deze PSAN-systematiek is met ingang van 2007 ook toegepast op Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog alsmede op de twee individuele overeenkomsten met grondgebruikers in Zeeland en Noord-Brabant. Voor 2008 is deze werkwijze gecontinueerd. De vermoedelijke overschrijding van het toegekende budget is tijdens het verantwoordingsgesprek met de Directeur Natuur op 24 september 2008 gemeld.

PSAN	Werkelijk 2008 €	Begroting 2008 €	Werkelijk 2007 €
Projectkosten	-	-	76.889
Beheersvergoedingen	2.122	-	51.432
Schade diersoorten	-	-	7.088
Detacheringkosten	86.287	65.000	71.558
Automatiseringskosten	18.948	25.000	8.947
Programmeerkosten	1.550	5.000	2.499
Project PSAN ten laste van Ministerie LNV-DN	<u>108.907</u>	<u>95.000</u>	<u>218.413</u>
Taxatiekosten vergoed door Ministerie LNV-DR	6.081	-	841.823
Taxatiekosten vergoed door Ministerie LNV-DN	417.982	640.000	-
Uitzendkrachten	-	10.000	4.239
Project PSAN ten laste van Ministerie LNV-DN (2007: Ministerie LNV-DR)	<u>424.063</u>	<u>650.000</u>	<u>846.062</u>
	<u>532.970</u>	<u>745.000</u>	<u>1.064.475</u>

Toelichting:

Met ingang van het seizoen 2007/2008 is de ganzenopvangregeling ondergebracht onder de PSAN. Vanaf dat seizoen zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling. De provincies hebben de uitvoering van de regeling ondergebracht bij de Dienst Regelingen. Het Faunafonds is verzocht de hoogte van de schadecomponent vast te stellen. De hier vermelde kosten hebben allen betrekking op de werkzaamheden verbonden aan het (laten) vaststellen van de schadecomponent van de ganzenopvang-overeenkomst.

Aan het bestuur van het Faunafonds

Opdracht

Wij hebben de in dit verslag op pagina 23 tot en met 33 opgenomen jaarrekening 2008 van het Faunafonds te Dordrecht bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de staat van baten en lasten over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van het Faunafonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Flora- en Faunawet. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle als bedoeld in artikel 91, eerste lid van de Flora- en Faunawet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Daarnaast hebben wij onze controle verricht in overeenstemming met de aanwijzingen zoals omschreven in het controleprotocol met kenmerk DN.2009/6.

Het Ministerie van LNV heeft in het controleprotocol met kenmerk DN.2009/6 de invulling van het begrip rechtmatigheid gedefinieerd. Hiermee ligt vast wat wordt bedoeld met de in de oordeelsparagraaf opgenomen zinsnede 'de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, de Regeling vaststelling beleidsregels schadevergoeding Faunafonds, het Bestuursreglement Faunafonds en de Mandaatregeling Faunafonds'.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeels-

vorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van het Faunafonds. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een zodanig inzicht in de grootte en de samenstelling van de activa en passiva van het Faunafonds per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 als in de gegeven omstandigheden is vereist, in overeenstemming met de grondslagen voor waardering van activa en passiva en de methoden van resultaatbepaling, zoals uiteengezet op pagina 26 van de jaarrekening.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening opgenomen uitgaven 2008 inzake wettelijke taken tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, de Regeling vaststelling beleidsregels schadevergoeding Faunafonds, laatstelijk gewijzigd op 7 februari 2008 nr.FF/2008/015, het Bestuursreglement Faunafonds en de Mandaatregeling Faunafonds, laatstelijk gewijzigd op 22 oktober 2008 nr.FF/2008/251, zoals omschreven in het controleprotocol met kenmerk DN.2009/6 en de interpretatie daarvan, zoals overeengekomen met de Directie Natuur (LNV).

Rotterdam, 27 maart 2009
Berk N.V.

drs. D.J. Han
Registeraccountant

Bijlagen

Bijlage 1: Samenstelling bestuur Faunafonds in 2008

Bestuur

(achter elk bestuurslid is aangegeven het moment van aftreden)

Leden

J.S. Huys (voorzitter)	(1 juli 2010, niet herbenoembaar)
G.H.M. Alferink	(tot 1 oktober 2008), opgevolgd door Mr. A. Dijkhuis (1 juli 2012, herbenoembaar)
ir. A.W.J. Bosman	(1 juli 2009, niet herbenoembaar)
mr. C.W. Ripmeester	(1 juli 2010, herbenoembaar)
P.M. de Koeijer	(1 juli 2011, herbenoembaar)
H.J. Slijkhuis	(1 juli 2009, niet herbenoembaar)
ing. W.A.P. van der Klift	(1 juli 2011, herbenoembaar)
J.H.M. Schellekens	(1 juli 2010, herbenoembaar)
dr. R.P.B. Foppen	(1 juli 2010, herbenoembaar)

De leden ontvangen een vergoeding van € 190 per bezochte vergadering plus de reiskosten.

De voorzitter ontvangt € 254 per bezochte vergadering plus reiskosten.

Daarnaast kan hij de extra bijeenkomsten en overleggen, die hij voor zijn functie bezoekt, tegen hetzelfde bedrag in rekening brengen.

Adviseur namens de provincies

drs. M.F.A. Haselager

Adviseur namens Ministerie van LNV

ir. J. De Groot tot 1 november 2008, daarna opgevolgd door drs. R.P. Brouwershaven
mr. drs. J.W. van der Ham (plaatsvervanger)

Secretaris

mr. ing. H. Revoort

Coördinator Faunazaken

H.G. Engberink

Notulist

mevr. mr. E.B. Sonnema tot 1 september 2008, daarna opgevolgd door mr. G.J. Veth

Bijlage 2: Samenstelling secretariaat van het Faunafonds 2008

Secretaris Faunafonds

mr. ing. H. Revoort

Coördinator Faunazaken

H.G. Engberink

Beleidsmedewerker Juridische Zaken

mevr. mr. E.B. Sonnema tot 1 september 2008, daarna opgevolgd door mr. G.J. Veth

Coördinator Onderzoek

drs. T. van der Have (detachering)

Beleidsmedewerker Faunazaken

M. Westebring (detachering)

Chef de bureau

mevr. J. Roozendaal

Medewerker Financiën

mevr. L. van Helden

Administratief medewerker

mevr. ir. M. van Leeuwen

mevr. K. Stotijn

mevr. P. Groeneveld-Cousijnse

mevr. A. Blok (detachering)

mevr. J. Apelian (detachering)

M. Abdirizaq (uitzendkracht)

Secretaresse

mevr. A. van der Have-de Bruin tot 1 september 2008 daarna mevr. G. Pronk-van Dorp

Consulenten faunazaken

A. Klaver Noord-Nederland

J.A. van Baarsen Oost-Nederland

K. Maasbach West-Nederland

W.A.P. Remijnse Zuid-Nederland

Faunafonds

Burgemeester de Raadsingel 59

Postbus 888
3300 AW Dordrecht

Telefoon 078 - 63 95 375
Fax 078 - 63 95 377
e-mail info@faunafonds.nl
www.faunafonds.nl

